

To be continued...

Een onderzoek naar de behoefte van 'plaatselijke groepen' en kerken aan concrete handreikingen om na een werkvakantie van World Servants aan de slag te gaan met dienstbaarheid van jongeren in de kerk

Ageeth Palland

Opdrachtgever: World Servants

Scriptiebegeleider: Dirk de Bree

Voorwoord

Voor u ligt het resultaat van het onderzoek naar de behoefte van 'plaatselijke groepen' en kerken aan concrete handreikingen om na een werkvakantie van World Servants aan de slag te gaan met dienstbaarheid van jongeren in de kerk. Dit onderzoek stond in het kader van het afstudeerproject voor de opleiding Godsdienst Pastoraal Werk aan de Christelijke Hogeschool Ede. Op basis van het onderzoek is een product ontwikkeld dat concrete handreikingen bevat.

Ik heb met veel plezier gewerkt aan dit afstudeerproject en heb genoten van het enthousiasme voor de reizen en voor de jongeren bij de leiders van de plaatselijke groepen en de contactpersonen van de kerken. Deze reizen doen echt iets met de jongeren en de kerken!

Ik hoop daarom dat dit onderzoek en het product ertoe mogen bijdragen dat jongeren hun gaven en talenten ook gaan inzetten voor mensen in hun directe omgeving en zo hun geloof 'handen en voeten' kunnen geven.

Graag wil ik Kees Stam van World Servants en Dirk de Bree als scriptiebegeleider bedanken die positief kritisch hebben meegedacht, het was goed!

Daarnaast bedank ik mijn zus Bertine Heikamp –Palland die geholpen heeft met de opmaak en de lay out van het onderzoek en het product.

Last but not least dank ik mijn hemelse Vader die me de kracht en inspiratie heeft gegeven om dit afstudeerproject te schrijven!

De Klomp, augustus 2012

Ageeth Palland

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Aanleiding	5
World Servants	5
Onderzoek	6
Methodiek en opbouw	7
Hoofdstuk 1	8
1.1 Vormingstraject	8
1.2 Plaatselijke groepen	9
1.3 Relatie met de kerken	10
1.4 Conclusie	10
Hoofdstuk 2 Literatuuronderzoek	12
2.1 Inleiding	12
2.2 Ontwikkelingen	12
2.3 Onderzoek onder jongeren	16
2.4 Ervaringen verbinden met de kerk	18
2.5 Conclusies	21
Hoofdstuk 3 Het onderzoek	23
3.1 Kwantitatief onderzoek	23
3.1.1 Motivatie	23
3.1.2 Na afloop van de reis	24
3.1.3 Band met de kerk	25
3.1.4 Leerervaringen	26
3.1.5 Vervolg	27
3.2 Kwalitatief onderzoek	28
3.2.1 Gevolgen van een werkvakantie voor jongeren	28
3.2.2 Band met de kerk	29
3.2.3 Vervolg?	30
3.3 Conclusies	30
Hoofdstuk 4 Conclusies en advies	32
4.1 Deelvraag 1 Jongeren	32
4.2 Deelvraag 2 World Servants	33
4.3 Deelvraag 3 Plaatselijke groepen en kerken	34

4.4	Conclusie	35
	Hoofdstuk 5 Praktische handreiking 'What's next?'	36
5.1	Verantwoording.....	36
	Inhoudsopgave	38
	Verantwoording en handleiding.....	39
	Avond 1 Terugkijken	40
	Avond 2 Wie ben jij?.....	41
	Avond 3 Jouw kerk	42
	Avond 4 Aan de slag	44
	Bronnen	47
	Bijlagen	49
	Bijlage 1 Projectplan.....	50
	Bijlage 2 Enquête resultaten	55
	Bijlage 3 Interviewvragen	64

Inleiding

Aanleiding

Ruim drie jaar geleden ben ik teruggekomen uit Kenia en heb ik zelf naar mogelijkheden gezocht om mijn ervaringen van *daar* hier te gebruiken. Om me heen zag ik jonge mensen op stage en werkvakantie in het buitenland gaan en vaak kwamen ze enthousiast en vol indrukken terug. Maar het viel me op dat er vervolgens meestal weinig met die ervaringen gedaan wordt, door de jongeren zelf, maar vooral door de kerken waar de jongeren uit komen. Terwijl er volgens mij grote kansen voor kerken liggen om deze betrokken en enthousiaste jongeren te betrekken bij lokale diaconale activiteiten. Ik wilde graag onderzoeken of mijn indruk klopt en wat daar eventueel mee te doen is.

World Servants

Na een gesprek met mijn studiebegeleider van de CHE heb ik o.a. contact gezocht met World Servants en mijn ideeën met Willem Jan van der Ven en Kees Stam besproken. Zij waren geïnteresseerd in het idee, omdat het past bij de visie van World Servants:

World Servants wil, vanuit het geloof in Jezus Christus, mensen enthousiast maken en toerusten om zich dienstbaar in te zetten in deze wereld.

Die inzet in de wereld geeft World Servants allereerst vorm door werkvakanties buiten Nederland te organiseren. Zo wil World Servants structurele hulp bieden aan gemeenschappen in ontwikkelingslanden en deelnemers heel direct betrekken bij ontwikkelingshulp. Daarnaast stapt een deelnemer in een andere wereld die een blijvende indruk achterlaat. Deelnemers maken kennis met de andere omstandigheden waarin mensen leven, met een andere cultuur en met de vaak andere geloofsbeleving. De slogan van World Servants is dan ook: 'bouwen aan jezelf door te bouwen voor een ander'. Tijdens een werkvakantie bouwen groepen jongeren en volwassenen met de plaatselijke bevolking scholen, klinieken, schoonwatervoorzieningen en huizen in zo'n twee à drie weken. Deze bouwprojecten zijn onderdeel van programma's van lokale partnerorganisaties en dragen bij aan het blijvend verbeteren van de levensomstandigheden van een hele gemeenschap. Zowel het bouwen als het overige programma, waarin thema's als armoede, praktisch geloven en omgaan met cultuurverschillen een rol spelen, vinden plaats in nauwe samenwerking met de plaatselijke bevolking.

World Servants is een christelijke organisatie en wil zich laten leiden door de Bijbel als norm voor het leven. De volgende kernwaarden zijn daarom voor World Servants essentieel: Christusgericht, Dienen, Samenwerking, Kwaliteit, Ontwikkeling en Enthousiasme.

World Servants onderhoudt al contact met diverse kerken voor de begeleiding van deelnemers voor en na de reis. Een concrete handreiking die een diaconie of een kerkenraad houvast geeft om hun jongeren ook *dichtbij* dienstbaar te laten worden ontbreekt nog en zou welkom zijn.

Onderzoek

Om erachter te komen of er werkelijk behoefte is aan zo'n concrete handreiking, heb ik onderzoek gedaan onder oud-deelnemers van World Servants reizen, leiders van 'plaatselijke groepen'¹ en contactpersonen van plaatselijke kerken.

De hoofdvraag voor dit onderzoek is:

Welke behoefte hebben 'plaatselijke groepen' en kerken aan concrete handreikingen om na het project aan de slag te gaan met dienstbaarheid van jongeren in de kerk?

De deelvragen heb ik (in vergelijking met het originele projectplan ²) teruggebracht naar drie:

1. Wat maakt jongeren enthousiast over hun werkvakantie en op welke manier is dat terug te zien in hun betrokkenheid bij diaconale activiteiten in NL?
2. Hoe is de begeleiding van World Servants georganiseerd en welk effect heeft dat op zowel kerken als plaatselijke groepen?
3. Hoe waarderen kerken en plaatselijke groepen de begeleiding van World Servants en wat zijn de aandachtspunten als het gaat om begeleiding na een diaconale reis.

De doelstelling van het onderzoek is:

World Servants heeft, op basis van mijn onderzoek, een concreet product om praktische handreikingen te kunnen doen aan 'plaatselijke groepen' en kerken zodat zij de projectervaring van de deelnemers diaconaal vruchtbaar kunnen maken in hun kerk.

De voorwaarden voor het product zijn:

World Servants wil rekening houden met alle betrokkenen (World Servants zelf, deelnemers, lokale kerken, landelijke kerken/diaconale bureaus)

De 'core business' van World Servants is het organiseren van werkvakanties in het buitenland, de focus ligt op deze 3 weken. Daarom moest er in de uitwerking van het product rekening worden gehouden met de mogelijkheden van World Servants.

Het product is gericht op 'plaatselijke groepen' (5-8 personen), maar zal ook individueel bruikbaar zijn en richt zich op jongeren van 16 – 24 jaar.

¹ Plaatselijke groepen' zijn groepen van (oud)deelnemers van een World Servants project uit één woonplaats, vaak aangevuld met commissieleden / kerkelijke vrijwilligers die niet op reis gaan

² Zie bijlage 1

Methodiek en opbouw

In het eerste hoofdstuk beschrijf ik hoe de begeleiding van de deelnemers aan een werkvakantie wordt vormgegeven door World Servants. Daarin kijk ik ook naar de relatie die er is tussen World Servants en plaatselijke kerken.

In het tweede hoofdstuk onderzoek ik vanuit de literatuur waarom werkvakanties zo populair zijn onder jongeren tussen de 16 en 24 jaar. Daarnaast bekijk ik of er in de literatuur aanknopingspunten zijn om jongeren van hun ervaringen 'ver weg' te laten leren, zodat zij ook in Nederland een diaconale houding kunnen ontwikkelen.

Het derde hoofdstuk geeft de resultaten van het onderzoek weer. Het onderzoek bestaat uit verschillende onderdelen, een kwantitatief onderdeel door middel van een enquête, en kwalitatief onderdeel door middel van persoonlijke interviews met PG leiders en contactpersonen uit de plaatselijke kerk. Ook is er telefonisch contact geweest met dhr. Ronnie Zuidam, Teamleider Producten en Ontwikkeling bij JOP.

De enquête is verstuurd aan een groep oud-deelnemers van een reis van World Servants. Zij moesten mee zijn geweest met een reis in 2010 of 2011 en tussen de 16 en 24 jaar oud zijn. Uit het totaal van 1031 jongeren, zijn 300 oud-deelnemers willekeurig benaderd om mee te werken. Van deze 300 oud-deelnemers heeft 36 % de enquête ingevuld (n= 108).

De enquête bestond uit 28 vragen die de oud-deelnemers online konden invullen. De meeste vragen waren gesloten, oud-deelnemers konden antwoorden aanvinken die het best bij hen pasten. Daarnaast konden ze bij een drietal stellingen een cijfer toekennen tussen de 1 en de 10. De enquête bevatte geen open vragen, wel was er de mogelijkheid om een aantal antwoorden toe te lichten.

Naast de enquêtes die verstuurd zijn naar oud-deelnemers van een World Servants reis, heb ik bij 5 leiders van een 'plaatselijke groep' (PG) een interview afgenomen. Behalve de PG leider wilde ik ook graag een contactpersoon uit een betrokken kerk spreken. Niet elke PG heeft een directe link met een plaatselijke kerk en het bleek daarom niet mogelijk om 5 contactpersonen van een kerk te interviewen. Ik heb de PG leiders uit Voorthuizen, Rijnsburg, Biddinghuizen, Westerbork en Zuidlaren gesproken.

In het interview vroeg ik naar hun betrokkenheid en rol bij de plaatselijke groep. Ook wilde ik graag weten welke gevolgen de werkvakantie volgens hen heeft voor de jongeren en of dat ook de gevolgen zijn die zij graag zouden willen zien. Vervolgens vroeg ik naar de visie van de kerk op (jeugd)diaconaat en op welke manier de kerk actief is in het diaconaat.

In hoofdstuk 4 trek ik conclusies die voortgekomen zijn uit de verschillende onderdelen van het onderzoek. Ik beantwoord daar de deelvragen die leiden tot de beantwoording van de probleemstelling van het onderzoek.

Op basis van de conclusies in hoofdstuk 4 ontwikkel ik in hoofdstuk 5 een praktische handreiking die World Servants kan gebruiken om plaatselijke kerken aan te bieden en zo de dienstbaarheid van jongeren na hun reis in Nederland te stimuleren.

Hoofdstuk 1

In dit hoofdstuk beschrijf ik op welke manier World Servants de begeleiding van deelnemers vormgeeft om te zien in hoe verre het stimuleren van dienstbaarheid door jongeren *na* hun reis zou passen binnen hun huidige begeleidingsprogramma. Ook beschrijf ik wat de relatie tussen World Servants en de plaatselijke kerken is, omdat het de bedoeling is dat jongeren na hun reis in hun eigen lokale kerk diaconaal betrokken raken.

1.1 Vormingstraject

Bij World Servants begint het vormingstraject van een deelnemer direct na inschrijving. Het wervingsbeleid is gericht op groepsgewijze inschrijving (hoewel individuele deelname ook mogelijk is), omdat dan het vormingsproces het best tot z'n recht komt. De groep deelnemers uit één bepaalde plaats wordt 'plaatselijke groep (PG)' genoemd. Vaak blijft zo'n groep meerdere jaren bestaan, oud-deelnemers worden staflid of hoofdleader of blijven op een andere manier betrokken bij een volgende groep reizigers. World Servants biedt diverse materialen en trainingen aan om de groepsleiders te ondersteunen in het vormingstraject dat de deelnemers doorlopen tijdens hun voorbereidingsperiode en na terugkomst.

Naast de vorming die plaatsvindt in de plaatselijke groepen, heeft elk project een uitvoerig trainingsprogramma dat World Servants zelf organiseert. De deelnemers worden in een weekend getraind. In dat weekend is er aandacht voor kennismaking, project- en landinformatie, cultuurverschillen, gezondheid en regels.

World Servants biedt jongeren vooraf gaand aan de reis een logboek aan. De deelnemers worden aangemoedigd doelen te formuleren voor reis op verschillende gebieden, bv 'geestelijk', 'bouwen', 'cultuur' enz. Zo willen ze de jongeren stimuleren na te denken over hun verwachtingen van de reis en leren van hun ervaringen ter plaatse.

Sinds kort gaat er bijzondere aandacht uit naar het na-traject van de zomerprojecten. Het jaarlijkse festival dat World Servants na afloop van de zomerprojecten organiseert, wordt sinds 2011 samen georganiseerd met collega-organisaties Togetthere en Edukans. Dit vindt plaats binnen het Changemaker-programma, dat jongeren met een 'global experience' aanmoedigt om hun ervaring om te zetten in concrete actie. Het interactieve programma daagt oud-deelnemers van de drie organisaties uit om elkaar te ontmoeten, ervaringen uit te wisselen en zelf te onderzoeken welke vervolgstappen bij je passen. Er worden tijdens diverse workshops en activiteiten een breed aantal mogelijkheden aangeboden. Daarnaast bieden de 'ChangeMaker Traineeships' oud-deelnemers de mogelijkheid om meer leren over zichzelf én hoe zij een verschil kunnen maken in de wereld. In een professioneel trainings- en coachingprogramma kunnen de oud-deelnemers een eigen project opzetten dat direct bijdraagt aan een betere wereld.

Het ChangeMakerprogramma wil jongeren stimuleren om ook na hun reis een bijdrage te leveren in de maatschappij. In zoverre komt het doel van het programma overeen met het doel dat ik voor

ogen heb met dit onderzoek. De ‘traineeschips’ zijn echter vooral gericht op de keuzes van de individuele deelnemer en richt zich op thema’s als duurzaamheid, eerlijke handel, biologische voedsel en bewustwording. Ik heb bewust gezocht naar de relatie tussen de jongeren en de lokale kerken, zodat zij ook in Nederland hun ervaring diaconaal vruchtbaar te laten worden in de kerk.

1.2 Plaatselijke groepen

In 2011 heeft Bert Lammers twee onderzoeken uitgevoerd naar de plaatselijke groepen van World Servants. Hij heeft daarvoor 2 enquêtes afgenomen bij de plaatselijke leiders, 26 plaatselijke leiders hebben zijn enquêtes ingevuld.

Lammers heeft onder andere gekeken naar de redenen van meerwaarde voor deelnemers van plaatselijke groepen ten opzichte van het individueel actievoeren. Vooral het leren samenwerken en elkaar ondersteunen bleken een belangrijke reden voor meerwaarde.³

Verschillende redenen	Aantal antwoorden	Percentage
Samen toeleven naar een project	18	20%
Nieuwe vriendschappen opbouwen & gezelligheid	12	13%
Leren samenwerken en elkaar ondersteunen (ervaringen delen)	29	32%
Breder netwerk	17	19%
Grotere activiteiten worden mogelijk	14	15%
Betrokkenheid bij organisatie is groter	2	2%
Totaal	92	100%

Daarnaast heeft Lammers gekeken naar de vorming van deelnemers binnen de plaatselijke groepen. De ‘geestelijke’ vorming tijdens projecten is een belangrijk onderdeel voor World Servants. In sommige groepen (31%) wordt deze vorming doorgetrokken in de plaatselijke setting. Andere groepen doen wel aan vorming maar niet zozeer aan ‘geestelijke’ vorming. Het opleiden en verantwoordelijk maken van deelnemers werd ook vaak genoemd (27%) als belangrijke vormingsmanier.

Vormingsmanieren	Aantal antwoorden	Percentage
Gezellig samenzijn	5	10%
Niet	9	19%
Opleiden en verantwoordelijk maken van deelnemers	13	27%
Geestelijke vorming	15	31%
Voorbereiden op het project	6	13%
Totaal	48	100%

³ Lammers, B. Onderzoek plaatselijke groepen 2006-2011 (Wolvega, World Servants, 2009) p. 9

De categorie 'Geestelijke vorming' werd op 3 verschillende manieren vorm gegeven in de plaatselijke groepen. Eén manier is het bespreken van verschillende thema's door de plaatselijke groep. De tweede manier is het gebruik van kaartspellen om de deelnemers te vormen. De derde en laatste genoemde vorm is de vergadering laten beginnen en eindigen door deelnemers. Hierbij zorgt de deelnemer voor een stukje tekst, muziek of video als vormingsmateriaal.⁴

Voor mijn onderzoek is het belangrijk om te weten dat World Servants bewust insteekt op het vormen van groepen voor een reis, ook als een deelnemer zich individueel inschrijft. Leren samenwerken en elkaar ondersteunen blijkt een belangrijke reden voor de groepsleiders om leiding te geven aan zo'n groep.

De deel van de slogan van World Servants ('bouwen aan jezelf') laat zien dat de vorming van de deelnemers een belangrijk aspect is bij de reizen die ze organiseren. Het onderzoek van Lammers laat zien dat de 'geestelijke vorming' voor in elk geval een deel van de plaatselijke leiders ook belangrijk is.

1.3 Relatie met de kerken

Uit het onderzoek van Lammers blijkt ook dat de meeste nieuwe plaatselijke groepen ontstaan door initiatieven vanuit kerken. Ongeveer 90% van de plaatselijke groepen is aangesloten bij of heeft banden met een protestantse kerk. Het blijkt dat het vooral de traditionele protestantse kerken zijn die banden hebben met een plaatselijke groep. De PKN (7), Gereformeerde (5), Hervormde (3) en Protestantse (4) gemeenten zijn gezamenlijk goed voor 63% van de opgerichte plaatselijke groepen.

Via een contactpersoon voor kerken zoekt World Servants ook naar mogelijkheden om kerken te stimuleren deelname aan een World Servants project als handelingsperspectief op te nemen in het plaatselijke jeugdwerk of diaconaat. Zij bieden tevens een programma voor een tieneravond in de kerk aan waarin de tieners worden gestimuleerd na te denken over dienstbaarheid dichtbij of ver weg.

1.4 Conclusie

World Servants blijkt een uitgebreid vormingstraject te hebben voor de deelnemers aan een projectreis. Sinds kort is er meer aandacht ontstaan voor het traject na een reis. Tot nu toe is dat traject met name gericht op de keuzes die individuele deelnemers kunnen maken.

De onderzoeken van Lammers laten zien dat ook plaatselijke groepen de vorming van individuele deelnemers belangrijk vinden. In mijn onderzoek wil ik kijken of zij dat vormingsproces ook door zouden willen laten gaan na de reis. Daarnaast laat Lammers zien dat het overgrote deel van de plaatselijke groepen een band heeft met een plaatselijke gemeente. Bovendien bestaat er vaak al

⁴ Lammers, B., Onderzoek plaatselijke groepen 2006 - 2011, p. 10

contact tussen World Servants en de lokale kerk. Dat biedt goede mogelijkheden om de plaatselijke groepen en kerken handvatten aan te reiken om de jongeren na hun werkvakantie ook lokaal dichtbij dienstbaar te laten worden.

Hoofdstuk 2

Literatuuronderzoek

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijf ik vanuit de bestaande literatuur en eerdere onderzoeken waarom 'werkvakanties' die onder andere door World Servants georganiseerd worden zo populair zijn onder jongeren tussen de 16 en 24 jaar. Daarnaast heb ik onderzocht of er in de literatuur aanknopingspunten zijn om jongeren van hun ervaringen 'ver weg' te laten leren, zodat zij ook in Nederland een diaconale houding te ontwikkelen. Kunnen de ervaringen van de jongeren tijdens een werkvakantie meer verbonden worden met het kerkelijke gemeenteleven?

2.2 Ontwikkelingen

In de jaren '70 waren vooral christelijke kampen populair in het christelijke jeugdwerk, in de jaren '80 tot halverwege de jaren '90 grote christelijke concerten en festivals en tegenwoordig lijken werkvakanties een belangrijk onderdeel te zijn van het christelijke jeugdwerk.⁵ Waarom zijn juist in *deze tijd* dit soort vakanties zo populair? En kunnen de ervaringen van de jongeren tijdens een werkvakantie meer verbonden worden met het kerkelijke gemeenteleven, ?

Ik zie drie ontwikkelingen die in grote mate bijdragen aan de populariteit van deze vakanties. Eerst wil ik kijken naar de ontwikkeling in de cultuur en maatschappij, daarna naar de generatie die deelneemt aan de werkvakanties en ten derde naar een ontwikkeling in de theologie.

Globalisatie

De toename van deelname aan werkvakanties door christelijke jongeren heeft te maken met culturele en sociale veranderingen. Een belangrijke verandering die de groei van werkvakanties heeft bevorderd is de globalisatie. Door de eeuwen heen hebben mensen handelgedreven, gevochten in oorlogen en deelgenomen aan godsdienstig geïnspireerde reizen over land- en cultuurgrenzen heen. Sinds de jaren zestig van de vorige eeuw is dit proces in een stroomversnelling gekomen door de opkomst van vrije markt economieën, het ontstaan van het internet en de ontwikkeling in de luchtvaart. Rond het jaar 2000 verschijnen allerlei studies die zich verdiepen die zich verdiepen in het verschijnsel dat 'globalisatie' wordt genoemd.⁶

Door de opkomst van de vrije markt economie is het aantal 'multinationals', grote bedrijven die handel drijven over landsgrenzen heen, in de laatste decennia snel toegenomen. Door deze groei

⁵ Root A., The mission trip as global tourism, are we OK with this? in: A. Root. en K. Crease Dean, The Theological Turn in Youth Ministry, (IVP Books, 2011) p. 183

⁶ Pocock, M. e.a., The changing face of world missions, Engaging contemporary issues and trends, (Grand Rapids: Baker Academic, 2005) p. 24

worden gebieden geïndustrialiseerd die eerder een agrarische en traditionele cultuur hadden. De industrialisatie beïnvloedt culturen, omdat standaardisatie belangrijk is. Bijvoorbeeld: de Chinese werknemers die werken voor een Amerikaans bedrijf, maken T shirts in de westerse maat en stijl, op dezelfde manier die wordt toegepast in een vestiging van het bedrijf in Mexico. Daarnaast is door de internationale handel de welvaart in ons land sterk toegenomen.

Door de snelle opkomst van het internet in de jaren '90 is het mogelijk om geworden om snel informatie uit te wisselen. Ook als iemand in een minder ontwikkeld land woont en zelf geen computer bezit, kan hij gebruik maken van het internet door de vele internetcafés. Op een eenvoudige manier kunnen mensen van over de hele wereld met elkaar in contact komen, zonder hun woonplaats te verlaten.

Daarnaast is het makkelijker geworden je woonplaats of land wel te verlaten, doordat de welvaart toenam en het reizen met vliegtuig steeds goedkoper is geworden. Steeds meer mensen kregen de mogelijkheid om op reis te gaan naar andere landen en culturen. Nu zijn we binnen 30 uur aan de andere kant van de wereld!

Globalisatie heeft ook christenen, kerken en zendingsorganisaties beïnvloed. Door de mogelijkheid te kunnen reizen naar andere landen en culturen zijn mensen 'ver weg' opeens dichtbij gekomen. Van achter je laptop is het eenvoudig geworden om informatie te verkrijgen over landen en volken ver weg en kun je gemakkelijk een vliegticket boeken. En zo zijn ook de noden en vragen van mensen 'daar' dichtbij gekomen.

Het begin van 'short term missions' waar werkvakanties ook onder vallen, ontwikkelde zich met name door het ontstaan van 2 zendingsorganisaties, Operation Mobilization (OM) en Youth with a Mission (YWAM,) zo'n 50 jaar geleden. Beide organisaties richten zich op de toerusting en korte termijn uitzending van jonge mensen over de hele wereld. Vooral de laatste 20 jaar is het aantal korte termijn uitzendingen flink toegenomen. The Mission Advanced Research and Communication Center (MARC) van World Vision schat dat in de V.S. het aantal mensen die betrokken zijn een 'short term project' zijn gestegen van 22.000 in 1979 tot 120.000 in 1989, dat is een stijging van 445% in 10 jaar! The Mission Handbook zegt dat het aantal short-termers die uitgezonden werden in de V.S. voor 2 weken tot een jaar is toegenomen van 38.968 in 1992 tot 100.386 in 1999, wat een stijging is van 157 % in 7 jaar⁷

In Nederland ontstonden organisaties die zich speciaal richten op het organiseren van werkvakanties, zoals World Servants. Ook deze organisatie heeft haar oorsprong in een zendingsbeweging. World Servants werd in 1986 in de Verenigde Staten opgericht door Jack Larson, destijds werkzaam voor Youth for Christ. Zijn visie was het mobiliseren van groepen uit bijvoorbeeld kerken, om in teamverband in ontwikkelingslanden korte termijn uitzendingen uit te voeren. De eerste projecten werden in de zomer van 1986 gerealiseerd in de Dominicaanse Republiek met een groep van ongeveer tweehonderd Amerikaanse studenten. Ook Nederlander Joop van der Meer was hierbij betrokken. In 1988 richtte hij, samen met een groep vrijwilligers, de Nederland tak, World Servants Nederland op. Het aantal deelnemers aan de World Servants reizen verdubbelde tussen 1996 en

⁷ Guthrie S., The Short-term Missions Explosion, in: Missions in the Third Millennium, (Paternoster Publishing USA, Nov 05, 2001) , www.strategicnetwork.org/index.php?loc=kb&view=v&id=8794

2008 (van 515 deelnemers in 1996 tot 1038 in 2008), daarna daalde het aantal deelnemers met 31% tot 791 deelnemers in 2011.

Generatie Y

De jongeren die deelnemen aan een werkvakantie zijn meestal tussen de 16 en 24 jaar. Deze generatie wordt 'generatie Y' genoemd, en ook wel de 'internet-generatie', 'millennium-generatie' of 'generatie Search' genoemd. Wat kenmerkt deze generatie?

Zoals één van de bijnamen al aangeeft, zijn dit de jongeren die opgegroeid zijn met internet en moderne communicatiemiddelen en zij kunnen daar uitstekend mee overweg. Het leven is ondenkbaar zonder internet en mobiele telefoon. Altijd en overal bereikbaar zijn is normaal.⁸

Ze zijn opgegroeid in een tijd van technologische vooruitgang en economische welvaart. De jongeren zijn niet per se materialistisch, want het is normaal voor hen dat ze alles hebben.⁹

De jongeren zijn gericht op het opdoen van ervaringen, anderen zijn interessant en ze communiceren over de hele wereld. Ze bewonderen authenticiteit, eerlijkheid en oprechtheid.¹⁰ Ze zoeken naar verbondenheid en willen graag ergens bij horen.

Jongeren zijn vaak op zoek naar een kick en vinden het aantrekkelijk om risico's te nemen, willen hun grenzen verleggen. Dit hangt samen met de hersenen van de jongeren, die nog volop in ontwikkeling zijn. De prefrontale cortex in het voorste deel van de hersenen regelt allerlei complexe vaardigheden, zoals abstract denken. Dit voorste deel is pas laat uitontwikkeld. Jongeren zijn daardoor minder goed in het maken van weloverwogen keuzes; over consequenties van beslissingen op lange termijn denken ze nauwelijks na. De emotiegebieden in de hersenen worden echter al vroeg aangelegd, het zijn stimulerende systemen (Nu doen! Meteen uitproberen!).¹¹

Deze generatie wordt gemotiveerd door zelfontplooiing en zingeving. Misschien is dat wel het mooiste: ze willen graag iets betekenen voor mens en samenleving.

Een werkvakantie heeft aantrekkingskracht op generatie Y, omdat ze zo mee kunnen doen in een geglobaliseerde wereld. En dan gaat het om de jongeren die bekend zijn met de kerk en het christelijk geloof, maar ook jongeren die daar niet zoveel mee hebben. De jongeren gaan letterlijk grenzen over, ze kunnen op avontuur. Daarnaast willen ze graag echte, authentieke ervaringen opdoen. Een werkvakantie stelt jongeren in staat om contacten op te doen in het projectland en om een 'global tourist' te worden. Ze kunnen ervaren hoe het leven in een totaal andere cultuur is en leren dat welvaart niet vanzelfsprekend is. Het is daarnaast een mooie gelegenheid om iets te betekenen voor andere mensen en de ervaring te verbinden met geloof en zingeving. In de kerk is de kijk op de invulling van geloof in de afgelopen decennia veranderd. Daar wil ik nu dieper op in gaan.

⁸ Heijden, van der, S., Revisie, het geheim van succesvol missionair jeugdwerk vanuit de kerk (Kampen: Uitgeverij Kok, 2003) p. 121

⁹ Heijden, van der, Revisie, p. 122

¹⁰ Heijden, van der, S., Kerk voor een nieuwe generatie, zoeken naar een kerk waarin jongeren geloven (Heerenveen: Medema, 2012), p. 54

¹¹ <http://blog.youngworks.nl/signalen/de-jeugd-van-tegenwoordig-wie-begrijpt-ze-nog>

Ontwikkeling in de theologie

‘De tijd is aangebroken, het Koninkrijk van God is nabij: kom tot inkeer en hecht geloof aan dit goede nieuws’. Volgens het evangelie van Marcus begint Jezus op deze manier zijn openbare bediening (Marc 1:15). Nieuwtestamentici zijn het er over eens dat het concept van het koninkrijk centraal staat in de prediking van Jezus. Buiten de evangeliën komt de term ‘koninkrijk van God’ maar weinig voor. In het Jodendom in de tijd van Jezus was het geen uitdrukking die veel gebruikt werd. Toch geeft Jezus er in de evangeliën nooit een definitie van en geen van de toehoorders vroeg erom. Blijkbaar was het wel een vertrouwd begrip in Joodse kringen.¹² De uitdrukking ‘koninkrijk van God’ komt in de canonieke boeken van het Oude Testament niet voor. Maar de gedachte dat God koning is, leeft volop! Psalm 24 bezingt Hem bijvoorbeeld als machtig strijder en majestueuze Koning. De profeet Obadja zegt dat het koningschap aan de Here zal toebehoren, Hij zal regeren. De uitdrukking ‘Koninkrijk van God’ lijkt daarom vooral te wijzen op het koningschap en de heerschappij van God. Jezus sloot met het gebruik van die woorden aan bij de hoop en verwachtingen van de Joden van zijn tijd.

In de vroege kerk werd het koninkrijk van God eschatologisch ingevuld, soms specifiek als het duizendjarig rijk van Christus na zijn wederkomst. In de middeleeuwen werd het koninkrijk gelijkgesteld aan de kerk. Ook na de Reformatie bleven de hervormers het koninkrijk zien als de onzichtbare kerk, de gemeenschap van de uitverkorenen. Het koninkrijk van God was vooral geestelijke realiteit: Gods heerschappij in de harten van de verlostten.¹³

In de afgelopen 100 jaar werd nogal eens gesteld dat je inzetten als christen voor recht en verbetering van sociale omstandigheden een zinloos karwei is. Het is dweilen terwijl de duivel de kraan steeds open zet..... De wereld wordt pas beter als Jezus Christus terugkomt en zijn Koninkrijk vestigt.¹⁴

Deze weerstand is er lange tijd geweest, als erfenis uit het conflict tussen fundamentalisten en vrijzinnigen. Mensen die een liberale theologie aanhingen droegen een sociaal evangelie uit. Als reactie daarop verklaarden hun tegenstanders *alle* sociale christelijke actie tot ‘vrijzinning’. Het belang van verlossing en rechtvaardiging door geloof waren in de orthodoxe visie belangrijker dan Jezus’ proclamatie van het Koninkrijk.

Baanbrekend waren de publicaties in de jaren ‘50 die door behoudende theologen als H. Ridderbos en G. E. Ladd werden geschreven over het Koninkrijk van God.¹⁵ Zij zien het Koninkrijk van God als Gods heerschappij die op aarde werkzaam is in de geschiedenis. In afwachting van de volle realisatie bij de wederkomst is de toekomstige eeuw al begonnen. Het koninkrijk is tegenwoordig *en* toekomstig.

Het evangelie is méér dan de boodschap (hoe waar en groot deze ook is!) van ‘rechtvaardiging door het geloof alleen’, het is méér dan ‘onze zonden zijn vergeven en we mogen straks naar de hemel’.

¹² Wulffraat, H. Koninkrijk van hoop, (Doorn: Stichting Johannes Multimedia, 2011), p. 318

¹³ Wulffraat, Koninkrijk van hoop, p. 320

¹⁴ Wulffraat, Koninkrijk van Hoop, p. 306

¹⁵ Morphew, D., De grote doorbraak, ontdek het Koninkrijk (Amersfoort: Inside Out Publishers, 2005) p. 207

Jezus *verkondigde* tijdens zijn leven op aarde niet alleen het koninkrijk van God, maar Hij maakte de komst ervan ook *zichtbaar* door daden van genade en kracht. In de Bergrede maakt Jezus heel duidelijk dat het evangelie gestalte moet krijgen in levens die veranderd zijn. Als we de liefde van Christus verkondigen, moeten we zelf ‘werken van barmhartigheid’ doen.¹⁶

De laatste decennia is dat besef ook steeds meer doorgedrongen in de meer orthodoxe kerken en is het belang ervan ook doorgedrongen bij gemeenteleden. Er wordt veel gepraat, gediscussieerd en geschreven over de betekenis van ‘het koninkrijk van God’. Als we Jezus willen volgen, mogen we door *daden* het Koninkrijk van God zichtbaar maken.

De groei van de deelname aan werkvakanties door jongeren vond ook vooral de laatste tien jaar plaats. Waarschijnlijk heeft de hernieuwde aandacht voor het *tegenwoordige* karakter van het Koninkrijk ook bijgedragen aan de aandacht voor de nood over onze landsgrenzen, aan *wereld*diaconaat. Organisaties als World Servants bieden nieuwe vormen en praktische mogelijkheden om bij te dragen aan het lenigen van die nood.

2.3 Onderzoek onder jongeren

In de voorgaande paragraaf beschreef ik dat de huidige generatie, generatie Y, zich meer aangetrokken voelt tot werkvakanties dan vorige generaties. In deze paragraaf verken ik dat verder door een aantal onderzoeken onder deelnemers te bespreken

Veel christelijke jongeren tussen de 16 en 24 gaan één of meerdere keren mee met een werkvakantie naar een ontwikkelingsland. Het kan zijn dat deze jongeren alleen of met een klein groepje meegaan met een reis die georganiseerd wordt door een bepaalde organisatie zoals World Servants. Andere jongeren gaan mee met een reis die vanuit hun kerkelijke gemeente wordt georganiseerd.

Er zijn al een paar onderzoeken gedaan naar de ervaringen van jongeren die een werkvakantie hebben ondernomen. Deze onderzoeken laten zien dat de meeste jongeren inderdaad positief zijn over hun ervaring in het buitenland.

De Evangelische Zendingsalliantie (EZA) deed samen met Athletes in Action, Interserve, Jeugd met een Opdracht, Livingstone, Operatie Mobilisatie en World Servants een onderzoek naar de effecten van een short term uitzending naar het buitenland. In het blad van de EZA, *Zending Nu*, werden in mei en juni 2009 twee artikelen geplaatst met de voorlopige resultaten van het onderzoek.¹⁷ Van de 450 respondenten van dit onderzoek ging 90% met een groep mee voor een periode van één tot vier weken. Het blijkt dat jongeren die in 2004 deelnamen aan een ‘short term- uitzending’ in overgrote meerderheid positief zijn over hun ervaring.

¹⁶ Wulffraat, Koninkrijk van Hoop, p. 295

¹⁷ Brink, T. van den, Eerste voorlopige resultaten onderzoek naar effect short term uitzending, *Zending Nu*, mei / juni 2009 (2009) p. 6

Brink, T. van den, Drie deelnemers vertellen over hun motieven, shorttermers willen blik verbreden, *Zending Nu*, mei / juni 2009 (2009) p. 4

*‘Zo’n 85 procent van de respondenten is het eens met de stelling ‘Ik kijk positief terug op mijn short termervaring’. Dat verklaart waarschijnlijk dat 88 procent van de deelnemers van toen zegt het eens te zijn met de stelling ‘Ik zou anderen adviseren een short termuitdaging aan te gaan’.*¹⁸

De onderzoekers legden de deelnemers ook 25 woorden voor, die hun motivatie om aan de reis deel te nemen weer zouden kunnen geven. Ze mochten er één of meerdere van aanvinken als ze vonden dat het woord op hen van toepassing was. Het hoogst scoorde ‘helpen’ met 64 procent of ‘steentje bijdragen’ 60 procent. Hoog scoorde ook ‘avontuur’ met 49 procent, ‘handen uit de mouwen’ met 51 procent, ‘hoop geven’ met 43% en ‘nood in de wereld’ met 40%. Daaruit zou je kunnen concluderen dat een groot aantal jongeren vooral met een dergelijke reis mee gaat om de handen uit de mouwen te steken en mensen te helpen. Evangeliseren werd door 40 procent van de respondenten aangevinkt als één van de motieven om mee te gaan. De meeste respondenten zeiden dat de reis invloed heeft op hun verdere leven:

*Wat de deelnemers op het ‘veld’ gedaan hebben, lijkt zich voort te zetten in de dagelijkse praktijk van hun leven in Nederland. 40 procent zegt dat de reis positief is geweest voor het getuigend christen zijn nu en 36 procent noemt die invloed een beetje positief. Voor het gebedsleven zijn die percentages respectievelijk 46 en 32 procent en voor dienstbaarheid 54 en 32 procent.*¹⁹

In 2008 heeft Annita Dijkstra – Oosterman (oud-zendingswerkster bij de GZB) onderzoek gedaan naar de effecten van diaconale werkvakanties.²⁰ Zij heeft een enquête afgenomen bij deelnemers van werkvakanties die georganiseerd waren door een organisatie zoals Livingstone, World Servants en Kom over en help (KOEH), maar ook bij deelnemers van reizen die georganiseerd waren door kerkelijke gemeentes. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers in haar onderzoek is 27,4 jaar.

Uit haar onderzoek komt naar voren dat 77,5% van de 40 respondenten als motivatie noemt dat ze graag ‘anderen willen helpen’. 45% van de deelnemers noemt het werken en leven in een andere cultuur. Daarnaast is ‘avontuur’ voor 32,5% van de deelnemers ook belangrijk.²¹

Ook deze reizen blijken behoorlijke impact te hebben op het leven van de deelnemers. Er worden achteraf verschillende effecten van zo’n werkvakantie genoemd, namelijk:

- 62,5 % geeft aan dat ze meer begrip hebben gekregen voor de manier waarop mensen in een andere cultuur leven. Ook hebben ze meer begrip gekregen voor buitenlanders die in Nederland leven.

- 60% is zich ervan bewust dat we het in Nederland in materieel opzicht heel goed hebben. Ruim 57% geeft aan heel dankbaar te zijn voor de voorzieningen die we in Nederland hebben; water, stroom en goede gezondheidszorg. 22,5% van de deelnemers geeft aan wel tijdelijk onder de indruk te zijn, maar dat ze toch weer snel tot de orde van de dag overgaan.

¹⁸ Brink, van den, Eerste voorlopige resultaten onderzoek naar effect short term uitzending, pp 6.

¹⁹ Brink, van den, Eerste voorlopige resultaten onderzoek naar effect short term uitzending, pp 7.

²⁰ Dijkstra-Oosterman A., Rapport naar aanleiding van het onderzoek over het effect van diaconale werkvakanties, (Driebergen: GZB, 2008) p.2

²¹ Dijkstra-Oosterman, Rapport naar aanleiding van het onderzoek over het effect van diaconale werkvakanties, p. 6

- 52,5% geeft aan meer betrokken te zijn geraakt bij zending en hulpverlening, 17,5% geeft aan daadwerkelijk meer en bewuster te geven aan 'kerk en zending'.

- 45% geeft aan meer open te zijn geworden in hun visie op de kerk. Dat heeft dan vooral betrekking op het feit dat een kerk in een andere plaats een andere vorm kan hebben, maar dat God daar ook Zijn kinderen heeft.²²

2.4 Ervaringen verbinden met de kerk

Omdat er in de laatste decennia ook in de meer orthodoxe kerken aandacht is gekomen voor de betekenis van 'het koninkrijk van God', is er ook hernieuwde aandacht voor het diaconaat in de kerken. Door het doordenken van het Koninkrijk van God, is men gaan beseffen dat er de laatste decennia binnen de kerk te weinig aandacht is geweest voor deze kant van het Koninkrijk, het verkondigen door *dadēn*. Deze 'praktische' kant van het Koninkrijk sluit aan bij wat in de orthodoxe kerken bekend is als 'diaconie'. Het woord 'diaconie' is afgeleid van het Griekse 'diakonia', wat 'dienst aan de ander' betekent.²³ We zien dan ook dat in de afgelopen 10 jaar dat dit besef mensen heeft geïnspireerd om allerlei nieuwe vormen van diaconaat te starten, zoals de stichting Voedselbanken Nederland, stichting HiP en stichting Present. De ontwikkeling van nieuwe vormen van diaconaat binnen Nederland, zijn mede ingegeven en worden versterkt door ontwikkelingen in de politiek. In de loop van de 20^e eeuw had de overheid veel zorgtaken op zich genomen, er werden allerlei 'sociale wetten' (zoals de bijstandswet) ontworpen. Er ontstond een verzorgingsstaat. Inmiddels wordt duidelijk dat de verzorgingsstaat te kostbaar wordt en is er een verschuiving zichtbaar naar een participatiemaatschappij. De maatschappij, waar de kerken een onderdeel van zijn, wordt door de overheid opgeroepen betrokken te zijn op de nood in de samenleving. Dit gebeurde vooral door de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) in 2007. Het biedt de kerk kansen om diaconaat weer te oefenen!²⁴

Juist de 'praktische kant' van het Koninkrijk, diaconaat, zou jongeren aan kunnen spreken. Uit het onderzoek van de EZA blijkt namelijk dat de jongeren vooral hun motivatie aangeven in woorden als 'helpen', 'hun steentje bij kunnen dragen' en 'handen uit de mouwen'. Ik wil daarom eerst kort verschillende visies op diaconaat weergeven. Vervolgens verken ik hoe jongeren hun ervaringen die ze opgedaan hebben tijdens een werkvakantie zouden kunnen verbinden aan diaconale dienstbaarheid in Nederland.

²² Dijkstra-Oosterman, Rapport naar aanleiding van het onderzoek over het effect van diaconale werkvakanties p. 7- 12

²³ Noordegraaf, A., Inleiding, in: Den Hertog G.C., en Noordegraaf A. (red), Delen en dienen, Basisboek diaconaat, (Uitgeverij Boekencentrum Zoetermeer 2009), p. 11

²⁴ Heystek A. 'Diaconaat in de samenleving' in: Den Hertog G.C., en Noordegraaf A. (red), Delen en dienen, Basisboek diaconaat, (Uitgeverij Boekencentrum Zoetermeer 2009) p. 170 - 199

Bert Roor constateert dat de toegenomen aandacht voor diaconaat wordt ontleend aan verschillende visies op diaconaat.²⁵ Hij onderscheidt er drie, namelijk:

1. Klassiek missionair of missionair - diaconaal

In deze stroming is het geloofsverstaan orthodox. De bijbel is Gods Woord en is de bron en norm voor het leven. De Bijbel normeert daarom ook diaconale handelen. God toont zijn liefde doordat Christus stierf voor de zonde van de mensheid. Het evangelie vraagt daarom van rijk en arm bekering en persoonlijk geloof. Solidariteit is solidair zijn met de naaste in nood, op geestelijk en op sociaal-maatschappelijk gebied. De kerk getuigt van Gods liefde en zijn Koninkrijk door woorden en daden.

2. Diaconaal - missionair

Het geloofsverstaan is hier 'midden-orthodox', de bijbel bevat Gods woord, het spreken actualiseert zich in het dagelijks leven. De kerk moet vooral een boodschap hebben *aan* de armen en niet *voor* de armen. Zij is missionair op diaconale wijze, door mens te zijn met de ander in solidariteit en wederkerigheid.

3. Nieuw missionair

Deze stroming legt een sterk accent op solidariteit en wederkerigheid. De kerk leert het in Christus geschonken heil pas verstaan in interactie met de wereld. De kerk moet zich bekeren tot de wereld, niet de wereld tot de kerk. De wereld is de vindplaats van het heil, je ontmoet Christus in de naaste. Het geloofsverstaan in deze stroming is liberaal, de bijbel is het menselijk spreken over godservaringen en is niet normatief.

De jongeren die meegaan met een werkvakantie, komen doorgaans uit verschillende stromingen. Het is echter de vraag of zij hun ervaringen in het buitenland koppelen aan hun manier van geloven in hun lokale gemeente.

Annita Dijkstra signaleert in haar rapport dat *'één van de 'gevaren' van dit soort vakanties is, dat het een soort losse component wordt in het leven van jongeren en in de gemeente waar ze bij horen. Zo'n vakantie is interessant en biedt uitdagingen die jongeren van deze tijd interessant vinden. Bij het meegaan met diaconale reizen van een organisatie, speelt dit op een andere manier mee, omdat die reizen vaak minder aan de gemeente gebonden zijn'*.²⁶

Is het mogelijk dat de ervaringen van de jongeren tijdens een werkvakantie meer verbonden worden met het kerkelijke gemeenteleven? Kunnen hun ervaringen 'ver weg' aanleiding zijn om ook in Nederland een diaconale houding te ontwikkelen? Het antwoord op deze beide vragen hangt samen met het leereffect van de werkvakanties op de jongeren. Uit het onderzoek van de EZA blijkt dat de jongeren wel degelijk 'leren' van een werkvakantie. Dat leren is echter *bijkomend* en niet intentioneel.

²⁵ Roor B., De leerzijde van diaconaat, Een praktisch-theologische verkenning van diaconale leerprocessen onder vrijwilligers werkzaam via Stichting HiP en Stichting Present (VU Amsterdam 2010) p. 12,13

²⁶ Dijkstra-Oosterman, Rapport naar aanleiding van het onderzoek over het effect van diaconale werkvakanties p. 27

Roor haalt Boekaerts en Simons aan, die schreven over maatregelen en condities in de omgeving van de lerende die erop gericht zijn het leren te bevorderen. Een leeromgeving kan „natuurlijk“ aanwezig zijn of kunstmatig gecreëerd worden. In beide gevallen kan leren intentioneel of incidenteel zijn. Bij intentioneel leren is van tevoren duidelijk wat de leerresultaten moeten zijn. Bij incidenteel leren is dit niet van tevoren gespecificeerd. Leren is dan meer een bijproduct van handelen of denken. In natuurlijke leeromgevingen wordt er vooral incidenteel geleerd, hoewel er ook weleens sprake kan zijn van intentioneel leren.²⁷

Jongeren belanden tijdens een werkvakantie in een situatie die nieuw voor hen is, hun projectland is een nieuwe 'leeromgeving'. Er wordt van tevoren meestal niet duidelijk wat ze zouden 'moeten' leren. Het leren is daarom een bijproduct van hun handelen en denken in de nieuwe leeromgeving. Kolb heeft een leercyclus onder woorden gebracht die *bewust* of *intentioneel* leren bevordert. Leren is een proces van: doen -> bezinnen -> denken -> beslissen -> opnieuw doen. Door te doen, ervaart men de dingen. Bezinnen is het reflecteren op deze ervaring. Denken is via analyse proberen om de ervaring te begrijpen. Op basis daarvan maakt men keuzes, waarna de cyclus zich herhaalt. Op deze manier worden de vaak onbewuste handelingsprocessen door de koppeling met denken en beslissen op getild naar het niveau van bewust leren.²⁸ De jongeren kunnen door het doorlopen van de leercyclus begrijpen wat ze hebben ervaren door hun deelname aan een werkvakantie. In de fases van 'bezinnen' en 'denken' kan de boodschap uit de bijbel worden betrokken. Hoe noemt de bijbel dat wat ze hebben gedaan? En wat zegt de bijbel daarover? In de fase van 'beslissen' kan een deelnemer tot de conclusie komen dat hij graag opnieuw met een werkvakantie mee wil. Maar hij kan ook tot de beslissing komen het zelfde soort werk, namelijk diaconaal werk, in Nederland te gaan doen.

Ook Roor stelt dat diaconaal leren kan worden uitgelokt en bevordert. Dat leren komt vooral tot stand in gesprek met een begeleider die uitdaagt om verder te leren en in contact met 'medeleerlingen'.²⁹ Om te kunnen leren van hun ervaringen, moeten de jongeren geholpen worden om terug te kijken, te zien welke inzichten en vaardigheden ze verworven hebben en welke oordelen en houdingen ze hebben bij gesteld. Dit leren is te bevorderen door bewust te reflecteren op de ervaring. Reflecteren helpt om tot persoonlijke verdieping te komen.

Roor gebruikte in zijn praktijkonderzoek onder diaconale vrijwilligers in Nederland het ABCD-tje van Korthagen omdat het een eenvoudig middel is dat vrijwilligers kan helpen om te reflecteren op hun ervaringen. In de benadering van Korthagen is zijn uitgangspunt dat ieder mens van nature beschikt over bepaalde kernkwaliteiten. Het lijkt hier een parallel te zijn met waar de Bijbel spreekt over gaven. Om te komen tot reflecteren, heeft Korthagen vier reflectievragen geformuleerd:

A: Wat was er **A**an de orde?

B: Wat vind ik daarin **B**elangrijk?

C: Welke **C**onclusie trek ik daaruit?

²⁷ Roor, De leerzijde van diaconaat, p. 22

²⁸ Van Well H.H., Diaconale gemeenteopbouw, in: Den Hertog G.C., en Noordegraaf A. (red), Delen en dienen, Basisboek diaconaat, (Uitgeverij Boekencentrum Zoetermeer 2009) p. 247

²⁹ Roor, de leerzijde van diaconaat, p. 24

D: Wat wil ik daarmee gaan **Doen**?

Roor voegt er een vijfde reflectievraag aan toe: Welke weg wijst jou daarbij het Evangelie? Zo komt hij tot een ABCDE-tje.³⁰

Uit het onderzoek van Roor blijkt ook dat vrijwilligers van Present behoefte hebben aan follow up na een 'project' in Nederland. „Er is behoefte aan follow up en ondersteuning van het proces dat wordt ingezet na het doen van een project. Mensen hebben een ingrijpende ervaring gehad en zijn vaak geraakt .“³¹

Diezelfde ervaring lijken de jongeren die op werkvakantie zijn geweest te hebben, want uit het onderzoek van de EZA blijkt dat slechts 39% van hen zich echt goed opgevangen voelt.³²

Om de jongeren te helpen hun ervaringen van de werkvakantie te verwerken en daarvan te kunnen leren, zou het goed zijn als zij kunnen reflecteren in een groepje met andere jongeren die dezelfde (of eenzelfde soort) reis hebben gemaakt. Om de verbondenheid met de plaatselijke kerk tot stand te brengen, zouden zij in dit proces begeleid kunnen worden door iemand uit die plaatselijke kerk. Diegene hoeft niet per se de reis zelf meegemaakt hebben, maar moet wel nauw betrokken (geweest) zijn bij de jongeren en hun reis. Deze persoon, mogelijk een (jeugd)diaken of jeugdwerker, kan de jongeren ook stimuleren om een diaconale houding in Nederland aan te nemen. Daarom moet diegene weten welke mogelijkheden er zijn in de kerk om de jongeren te laten 'oefenen' met de inzet van hun gaven. De laatste 2 reflectievragen van het ABCDE- tje vragen namelijk naar een vervolg. Wat gaan de jongeren doen met het geleerde, welke richting wijst hen het Evangelie? De kerk is bij uitstek de plek om het antwoord op deze vragen uit te werken. De kerk moet daarom de jongeren de ruimte en de gelegenheid geven om hun kwaliteiten en gaven in te kunnen zetten op diaconaal gebied.

2.5 Conclusies

De populariteit van werkvakanties onder jongeren tussen de 16 en 24 jaar is te verklaren door verschillende ontwikkelingen in de maatschappij. Globalisatie heeft in de laatste decennia van de wereld een dorp gemaakt. Door de toegenomen welvaart reizen we makkelijk naar het buitenland en daarnaast kunnen we ook 'virtueel' reizen dankzij de opkomst van het internet. We weten nu veel meer over andere landen en culturen dan onze voorouders. De huidige generatie, generatie Y, is opgegroeid met internet en vakantie-reizen naar het buitenland. Zij houden ervan om nieuwe ervaringen op te doen en vinden anderen interessant. Daarnaast zijn ze ook op zoek naar authenticiteit en zingeving. Dit alles samen maakt dat werkvakanties zoals World Servants die aanbiedt, interessant zijn voor deze jongeren. Zij willen graag hun steentje bijdragen in een land waar mensen minder bedeed zijn dan zichzelf. Daarnaast is het ook het avontuur dat hen aanspreekt,

³⁰ Roor, de leerzijde van diaconaat, p. 27

³¹ Stichting Present Nederland. Rapportage Kerk: Present?! Rapportage van het onderzoek naar de samenwerking van gemeenten van de Protestantse Kerk Nederland en Stichting Present. Zwolle, 2009, 34 in Roor, de leerzijde van diaconaat, p. 49

³² Brink, van den, Eerste voorlopige resultaten onderzoek naar effect short term uitzending, p. 9

een werkvakantie geeft hen de mogelijkheid letterlijk over grenzen heen te gaan, maar ook om hun eigen grenzen te verleggen.

Daarnaast is er in de laatste jaren binnen de kerk meer aandacht gekomen voor het Koninkrijk van God, en daarmee met het verkondigen van het Evangelie met woord en *daad*. In Nederland heeft dat onder andere tot gevolg dat er nieuwe vormen van diaconaat ontstaan. Ook de toename van het aantal deelnemers aan werkvakanties hangt samen met deze ontwikkeling.

Onderzoeken onder jongeren die deel hebben genomen aan een werkvakantie, laten zien dat er behoefte is aan 'follow up' om hun ervaring van een werkvakantie te verwerken. Dit vervolg kan door de kerken worden aangegrepen om de jongeren ook te laten leren van die ervaringen en deze vervolgens vruchtbaar maken in hun eigen kerk. Als de jongeren die op werkvakantie gaan, niet voldoende begeleid en opgevangen worden na hun reis, is er een gevaar dat ze slechts 'consumenten' waren van unieke ervaringen en nieuwe sensaties. Het blijft dan bij een eenmalige, geweldige ervaring waar ze vol van zijn als ze net terugkomen, maar het heeft weinig effect op hun leven op de lange termijn.

Het is daarom wenselijk dat de plaatselijke kerken veel meer dan nu het geval is, aandacht gaan geven aan de ervaringen die jongeren opdoen tijdens een werkvakantie. Leidinggevend in de kerk, met name de predikanten en kerkenraden, zouden meer oog moeten krijgen voor de gevolgen die een werkvakantie zou kunnen hebben op het leven van jongeren en de leerervaring die zo'n vakantie de jongeren biedt.

Jeugdwerkers, (jeugd)diakenen of (jeugd)ouderlingen zouden de jongeren zowel voor, tijdens en als na de reis kunnen begeleiden. De reis zou geen 'losse component' in het leven van de jongeren moeten zijn, maar ook niet in het leven van de kerkelijke gemeente. Door achteraf bewust tijd te nemen voor reflecteren op de ervaringen van een werkvakantie, kunnen jongeren veel meer leren van die ervaringen. Door deze reflectie kunnen ze *ook* tot de beslissing komen dat ze zich verder willen inzetten op diaconaal gebied in de kerk!

Hoofdstuk 3

Het onderzoek

3.1 Kwantitatief onderzoek

De enquête ³³ is verstuurd aan een groep oud-deelnemers van een reis van World Servants. Zij moesten mee zijn geweest met een reis in 2010 of 2011 en tussen de 16 en 24 jaar oud zijn. In de database van World Servants zaten de gegevens van 1031 jongeren die aan deze criteria voldeden. Omdat 1031 jongeren een te grote groep vormen om te onderzoeken, zijn er 300 oud-deelnemers willekeurig benaderd om mee te werken. Van deze 300 oud-deelnemers heeft 36 % 'm ingevuld (n= 108).

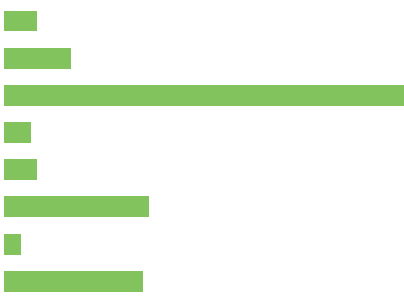
De enquête bestond uit 28 vragen die de oud-deelnemers online konden invullen. De meeste vragen waren gesloten, oud-deelnemers konden antwoorden aanvinken die het best bij hen pasten. Daarnaast konden ze bij een drietal stellingen een cijfer toekennen tussen de 1 en de 10. De enquête bevatte geen open vragen, wel was er de mogelijkheid om een aantal antwoorden toe te lichten.

Door middel van de enquête wil ik onderzoeken wat de motivatie van de jongeren was om met een werkvakantie mee te gaan, hoe ze na afloop opgevangen zijn door World Servants, wat de band met de kerk is, wat ze geleerd hebben van hun reis en wat ze daar eventueel mee zouden willen doen.

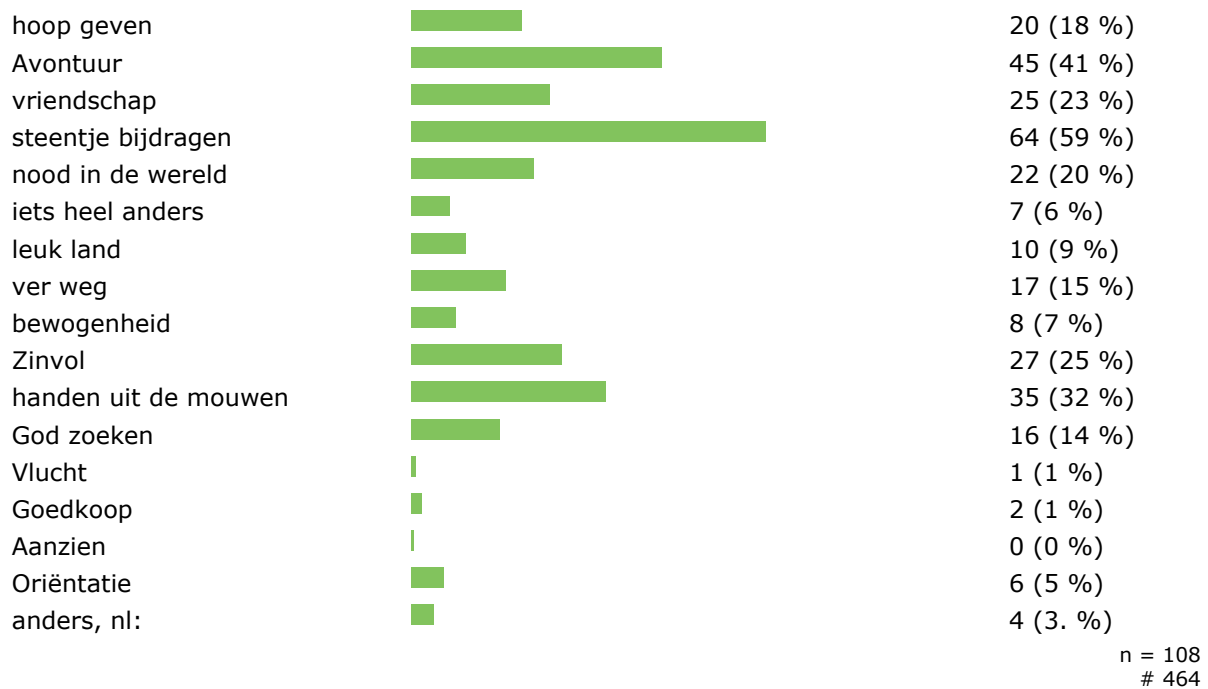
3.1.1 Motivatie

De oud-deelnemers konden woorden aanvinken die hun motivatie om deel te nemen aan een werkvakantie het beste weergaven. 'Helpen' was het woord dat het meest genoemd werd, namelijk 66%. 'Een steentje bijdragen' scoorde ook hoog, namelijk 59%. Andere woorden die hoog scoorden waren 'avontuur' (41%) en 'handen uit de mouwen' (32%). Woorden die vervolgens bijna even vaak werden genoemd zijn: 'zinnig' (25%), 'geen gewone vakantie' (24%), 'armoedebestrijding' (23%), vriendschap (23%), en 'nood in de wereld' (20%).

Wat bewoog je om mee te gaan met een werkvakantie?

Stoer		6 (5 %)
Gods leiding		12 (11 %)
Helpen		72 (66 %)
evangeliseren		5 (4 %)
Uitstapjes		6 (5 %)
geen gewone vakantie		26 (24 %)
Getuigen		3 (2 %)
armoedebestrijding		25 (23 %)

³³ Voor de totale enquête resultaten, zie bijlage 2

Figuur 1 Motivatie

In het onderzoek van de EZA³⁴ werd een soortgelijke vraag gesteld. Daarin gaven 64% van de oud-deelnemers aan dat 'helpen' hun motivatie was om mee te gaan. 'Steentje bijdragen' scoorde daar '60%', 'handen uit de mouwen' 51%, 'avontuur' 49%, zinvol '42%' en 'nood in de wereld' 40%.

Zowel in het EZA onderzoek als in deze enquête komt naar voren dat de deelnemers de mogelijkheid om te kunnen 'helpen', 'om hun steentje te kunnen bijdragen' hun belangrijkste motivatie was. Daarnaast spreekt het 'avontuur' ook veel deelnemers aan.

3.1.2 Na afloop van de reis

De meeste deelnemers voelden zich voldoende opgevangen na afloop van de reis door World Servants. In de enquête konden cijfers worden toegekend voor de stelling: 'Na afloop van de werkvakantie ben ik goed opgevangen door World Servants.' Een 1 betekent 'absoluut niet waar', een 10 betekent 'helemaal waar'. 13% (15 oud-deelnemers) gaven een 5 of lager voor deze stelling, 74% (80 oud-deelnemers) geven een 6 of hoger en een enkeling geeft aan de vraag een beetje raar te vinden. De meeste oud-deelnemers zijn dus tevreden over de manier waarop World Servants hen opvangt na hun werkvakantie.

Na de reis is 64% van de oud-deelnemers in september naar het World Servants festival (2010) of het ChangeMaker festival (2011) geweest. De reden om daarheen te gaan was voornamelijk het 'weerzien met de groep' (92%) en de 'gezelligheid' (71%). De oud-deelnemers bezoeken het festival in

³⁴ Van den Brink, Eerste voorlopige resultaten onderzoek naar effect short term uitzending, p. 9

september niet omdat het een interessant programma heeft (9%) of omdat ze willen ontdekken hoe ze hun vaardigheden ook hier in Nederland kunnen inzetten (1%). Tot en met 2010 had het festival ook inderdaad het karakter van een uitgebreide reünie en lag er weinig nadruk op de mogelijkheid een vervolg te geven aan hun werkvakantie. In 2011 werd voor het eerst het ChangeMakerFestival gehouden, dat samen met Togetthere en Edukans werd georganiseerd. Het interactieve programma daagde de oud-deelnemers niet alleen uit om elkaar te ontmoeten en ervaringen uit te wisselen, maar ook om zelf te onderzoeken welke vervolgstappen bij hen passen. Omdat het ChangeMakerFestival in 2011 voor het eerst werd gehouden, zullen de oud-deelnemers niet voorbereid zijn op deze verandering in het programma. Ze hebben waarschijnlijk niet verwacht dat ze op het festival zouden kunnen ontdekken hoe ze hun vaardigheden ook hier in Nederland kunnen inzetten.

Het materiaal dat World Servants op dit moment aanbied na de reis, genaamd 'Goede Bekomst', wordt na afloop van de reis nauwelijks gebruikt door de oud-deelnemers, slechts 5% kent het. Dat materiaal wordt wel aangeboden op de website van World Servants, maar niet actief gepromoot bij plaatselijke groepen of kerken.

3.1.3 Band met de kerk

Van de oud-deelnemers is 84% lid van een kerkelijke gemeente. Het overgrote deel van deze jongeren zijn lid van een PKN gemeente (64%). Dat ligt deels voor de hand omdat de PKN het grootste protestantse kerkgenootschap in Nederland is. Daarnaast voelt een deel van de kerken binnen de PKN zich waarschijnlijk sterk aangesproken door de notie van sociale gerechtigheid. Hier sluit een werkvakantie van World Servants bij aan, ook daarom trekken de werkvakanties waarschijnlijk relatief veel deelnemers uit de PKN.

In de enquête zijn vragen gesteld hoe de jongeren zijn opgevangen in hun kerk na hun werkvakantie. 84% van de oud-deelnemers kon hun verhaal doen bij verschillende gemeenteleden, 75% heeft een presentatie over de reis in hun gemeente gehouden, 52% heeft hun jeugdvereniging of jeugdgroep over de reis verteld en 46% heeft een stukje in het kerkblad erover geschreven.

Bij 31% heeft een kerkenraadslid namens de raad gevraagd naar de ervaringen van de jongere. 7 % (8 personen) is gevraagd om een taak in de kerk op zich te nemen, dit varieert van 'jeugdouderling worden' tot 'deelnemen in een (evangelisatie) commissie'.

Het valt me op dat er een duidelijk beweging is van de jongeren naar de kerk toe. Zij houden presentaties, vertellen hun verhalen en schrijven stukjes in kerkbladen. De beweging andersom, van de kerk naar de jongeren toe, lijkt minder sterk te zijn. Er wordt door gemeenteleden geluisterd naar de verhalen van de jongeren, maar vanuit de kerkenraad wordt er in slechts een derde van de gevallen gevraagd naar hun ervaringen. Ook worden de ervaringen van de jongeren nauwelijks aangegrepen om hen ook actief in de kerk te maken door hen te vragen een taak op zich te nemen.

3.1.4 Leerervaringen

87% van de jongeren die de enquête heeft ingevuld geeft aan dat de reis gevolgen heeft gehad voor hoe ze nu in het leven staan. Een groot deel (70%) daarvan is meer dankbaar geworden voor wat ze allemaal hebben. 37% geeft aan dat ze anders zijn gaan denken over mensen uit andere culturen. 20% onderhoudt contact met mensen van het project of uit het projectland en 17% oriënteert zich ontwikkelingssamenwerking.

Welke gevolgen heeft de reis gehad voor de manier waarop je nu in het leven staat?

het heeft mijn studiekeuze beïnvloed		8 (8 %)
ik oriënteer me op zending		4 (4 %)
ik oriënteer me op ontwikkelingssamenwerking		16 (17 %)
ik onderhoud contact met mensen op het project / in het projectland		19 (20 %)
ik lees meer in de Bijbel		10 (10 %)
ik ben een ChangeMaker geworden		3 (3 %)
ik koop meer fair trade artikelen		10 (10 %)
ik heb een kind financieel geadopteerd		6 (6 %)
ik ben gaan evangeliseren		0 (0 %)
ik zet me in voor duurzaam leven		9 (9 %)
ik bid meer		7 (7 %)
ik ben mensen in mijn omgeving gaan helpen		11 (11 %)
ik ben (meer) actief in de kerk geworden		14 (14 %)
ik geef meer giften aan goede doelen		7 (7 %)
ik vertrouw meer op God		16 (17 %)
ik ondersteun een zendeling / ontwikkelingswerker		6 (6 %)
ik ben meer dankbaar voor wat ik allemaal heb		66 (70 %)
ik ben anders gaan denken over mensen uit andere culturen		35 (37 %)
anders, nl:		8 (8 %)

n = 94
255

Figuur 2 Gevolgen

De oud-deelnemers konden in de enquête verschillende zinnen aanvinken die iets weergaven van een leerervaring. 48% herkende zich in de uitspraak: 'de ontmoeting met de ander was verrijkend'. 40% 'is anders gaan denken over ontwikkelingswerk en hulpverlening' en 39% heeft geleerd dat ze 'echt iets kunnen bijdragen'. Ook al wordt er tot nu toe weinig gedaan aan reflectie na een werkvakantie, oud-deelnemers kunnen na hun reis wel iets aangeven van wat ze geleerd hebben.

3.1.5 Vervolg

In de enquête konden cijfers worden toegekend voor hun behoefte aan handreikingen:

'Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoeveel behoefte je hebt aan handreikingen of ideeën hoe jij in Nederland aan de gang kunt gaan met wat je geleerd hebt door het World Servants project. 1 betekent 'totaal geen behoefte', 10 betekent 'heel veel behoefte'

De helft (50%) van de oud-deelnemers geeft een cijfer tussen de 0 en de 5, zij geven aan geen behoefte te hebben aan handreikingen. De andere helft geeft een cijfer tussen de 6 en de 10 en heeft dus in wel behoefte aan handreikingen.

Opvallend is dat een groot deel van de benaderde oud-deelnemers (n= 101) de volgende vraag in de enquête *wel* beantwoord, ook al was deze niet verplicht om te beantwoorden. Deze vraag vroeg naar de voorkeuren van de jongeren naar het soort diaconaal werk dat ze eventueel zouden willen doen in Nederland. 34% zou graag op bezoek gaan bij iemand uit een andere cultuur, bijvoorbeeld een vluchteling, en 30% geeft de voorkeur aan praktische klussen. Ook het helpen van ouderen of gehandicapten (beide 21%) scoorde redelijk. 18% zou wel een sponsoractie zoals Nacht zonder Dak willen organiseren. De helft van de jongeren die deze vraag invulde, doet een dergelijke activiteit het liefst eens per maand.

Als je in Nederland ergens actief in zou willen worden, wat spreekt je dan aan?

ouderen helpen, een wandeling maken of spelletjes met hen doen		22 (22 %)
iemand helpen met de administratie, formulieren invullen enz.		16 (16 %)
praktische klussen, bv. een tuin snoeien, een muur schilderen enz.		31 (31 %)
op bezoek gaan bij iemand uit een andere cultuur, bv. een vluchteling		35 (35 %)
evangeliseren op straat of bij een evenement		2 (2 %)
vrijwilliger worden bij de tweedehands winkel		8 (8 %)
helpen bij een gehandicaptenclub		22 (22 %)
rommel opruimen in de natuur		5 (5 %)
een cursus volgen om meer te leren over diaconaat, bv de Micha cursus		6 (6 %)
een sponsoractie organiseren, bv Nacht zonder Dak		19 (19 %)
anders, nl:		5 (5 %)

n = 101
171

Figuur 3 In Nederland actief?

3.2 Kwalitatief onderzoek

Naast de enquêtes die verstuurd zijn naar oud-deelnemers van een World Servants reis, heb ik bij 5 leiders van een 'plaatselijke groep' (PG) een interview³⁵ afgenomen. Behalve de PG leider wilde ik ook graag een contactpersoon uit een betrokken kerk spreken. Niet elke PG heeft een directe link met een plaatselijke kerk en het bleek daarom niet mogelijk om 5 contactpersonen van een kerk te interviewen. Ik heb de PG leiders uit Voorthuizen, Rijnsburg, Biddinghuizen, Westerbork en Zuidlaren gesproken. Bij de groep uit Voorthuizen was geen officiële link met de kerk, daarom was er ook geen contactpersoon uit de kerk aanwezig bij het gesprek.

In het interview heb ik gevraagd naar hun betrokkenheid en rol bij de plaatselijke groep. Ook wilde ik graag weten welke gevolgen de werkvakantie volgens hen heeft voor de jongeren en of dat ook de gevolgen zijn die zij graag zouden willen zien. Vervolgens vroeg ik naar de visie van de kerk op (jeugd)diaconaat en op welke manier de kerk actief is in het diaconaat.

3.2.1 Gevolgen van een werkvakantie voor jongeren

De PG leiders zijn hele gemotiveerde mensen die meerdere jaren betrokken zijn bij een groep. Sommige zijn dat al lange tijd, ruim 12 jaar, anderen wat korter, ongeveer 2 jaar. Zij zijn vaak het hele jaar druk om de reis te organiseren, door de jongeren aan te sturen en acties te bedenken. Hun schuur en diepvries staan vaak vol met artikelen die verkocht kunnen worden!

De PG leiders die ik gesproken heb, vinden dat World Servants voldoende ondersteuning biedt bij de voorbereiding van de reis. Soms is alle training zelfs een beetje te veel.... Daarnaast is men blij met World Servants om de jarenlange ervaring, waardoor al het materiaal en de hele organisatie van de reis goed doordacht is. Het wordt erg op prijs gesteld dat er altijd iemand van World Servants is om op terug te vallen bij vragen en problemen.

Jongeren leren veel door hun deelname aan een werkvakantie, vinden de PG leiders. Voor de reis moeten de jongeren veel acties voeren om het benodigde geld voor de reis op te halen. Zo leren samen te werken en acties te organiseren samen met andere deelnemers. Als het streefbedrag eenmaal bereikt is, komt er vaak wat meer ruimte voor geestelijke vorming. Deze geestelijke vorming komt ook tot stand omdat de jongeren de voorbereiding van het kinderwerk moeten doen, daarbij hoort bijvoorbeeld het vertellen van een bijbelverhaal.

De PG leiders van groepen die al langer draaien noemden allemaal dat de jongeren na de werkvakantie meer dankbaar waren voor wat ze allemaal hebben. Veel jongeren werden door de reis gestimuleerd in hun geloof, ze waren onder de indruk van de manier waarop de mensen in hun projectland het geloof beleefden. Voor sommige jongeren betekende het dat ze belijdenis gingen doen in de kerk. Ook leerden ze wat dienstbaarheid in de praktijk betekende, door hard te werken

³⁵ Voor de interviewvragen, zie bijlage 3

aan een gebouw voor de plaatselijke bevolking. Een aantal jongeren raakte daardoor meer betrokken in hun kerk of jeugdgroep of ging spelen in een christelijke band. Anderen werden beïnvloed in hun studiekeuze, een PG leider noemde een voorbeeld van een jongere die na de reis besloot om culturele antropologie te gaan studeren. Er zijn ook jongeren op zoek gaan naar mogelijkheden voor langere tijd naar het buitenland te gaan, bv. voor een stage of het werken op een Mercy Ship. Helaas is het niet zo dat alle jongeren zoveel leren, sommigen lijken weinig onder de indruk en gaan in Nederland op dezelfde manier verder. Eén deelnemers kocht op de dag dat hij terugkwam in Nederland meteen een nieuwe mobiele telefoon, tot teleurstelling van de PG leider.....

3.2.2 Band met de kerk

Van de 5 PG's waar ik de leiders van gesproken heb, hebben er 4 een officiële band met een plaatselijke kerk. De PG in Voorthuizen draait zelfstandig, al komen veel deelnemers en stafleden uit de plaatselijke Nederlands Gereformeerde Kerk. De andere 4 PG's hebben een band met een PKN gemeente.

Kerkleden raken bekend en betrokken bij de groep, omdat de jongeren van tevoren veel acties voeren met de bijbehorende PR. Of de plaatselijke groepen nu wel of niet bij een kerk horen, de *officiële* betrokkenheid van de kerk blijft meestal beperkt tot het sponsoren van de deelnemers, het 'uitzwaaien' in een kerkdienst en het luisteren naar hun verhalen voor- en achteraf. Op de achtergrond speelt de diaconie soms een rol door een garantstelling voor het financieringsdoel van de reis.

Toen ik de interviewvragen opstelde, ging ik ervan uit dat de groepen waarschijnlijk onder de diaconie zouden vallen, als ze inderdaad officieel bij een kerk zouden horen. Een werkvakantie is tenslotte een vorm van werelddiaconaat. Tot mijn verrassing was dat in PG's die een officiële band met een kerk hadden niet altijd zo. In Rijnsburg valt het onder apostolaat en in Biddinghuizen onder het jeugdwerk. De groep in Voorthuizen hoort niet officieel bij een kerk, maar de meeste betrokkenheid komt vanuit het jeugdwerk van de Nederlands Gereformeerde Kerk. De PG in Zuidlaren heeft een duidelijk band met de kerkenraad van de PKN gemeente, en men zoekt nog naar een eventueel vervolg op de reis. De PG in Westerbork is de enige groep waar de reis een project is van het jeugddiaconaat van de plaatselijke PKN gemeente. Het jeugddiaconaat zit daar nog wel in de opstartfase, er is nog niet nagedacht over andere activiteiten of een vervolg op de reis.

Het lijkt erop dat de plek die de World Servants reis in de plaatselijke gemeente krijgt, afhangt van de persoon binnen de kerk die er enthousiast voor is. Bij alle PG's zijn de werkvakanties voortgekomen uit enthousiasme binnen het jeugdwerk van de een kerk. Waar de werkvakanties dan uiteindelijk een plek krijgen binnen het beleid van de gemeente, wisselt dus. Alleen de PG in Westerbork is bewust bezig met het ontwikkelen van jeugddiaconaat.

De PG leiders en de contactpersonen van de kerk wisten niet altijd welke activiteiten door de diaconie in hun kerk werden ontplooid en of de werkvakanties in hun visie of beleid pasten. Degenen die het wel wisten, vertelden dat de diaconie vooral zorg droeg voor de verschillende collectes en voor eventuele financiële ondersteuning van gemeente- of dorpsleden die dat nodig hadden. In

sommige gemeentes was de diaconie ook betrokken bij de zorg voor ouderen in verzorgingstehuizen, bij acties voor de voedselbank en bij Vluchtelingenwerk. Jongeren zijn niet actief in deze diaconale activiteiten. Spontaan stimuleren de PG leiders de jongeren wel om na de reis ook dienstbaar te zijn in Nederland of actief te zijn in de kerk.

3.2.3 Vervolg?

De PG leiders twijfelden wie de jongeren zou kunnen stimuleren om ook dienstbaar te zijn in Nederland. Ze zijn het eens dat dat niet de taak van World Servants is, het is hun 'core business' om een goede werkvakantie mogelijk te maken, en verder eigenlijk niet. De PG leiders stimuleren jongeren vaak spontaan wel om dienstbaar te zijn in hun leven, omdat ze soms wel mogelijkheden zien. Maar in de praktijk blijkt dat de PG's te druk zijn met voorbereiden op een volgende reis om er werkelijk met de jongeren over door te praten of zich erin te verdiepen. Een landelijk dienstenbureau van de kerk staat ver van de jongeren af, maar zij biedt wel materialen aan die handvatten zouden kunnen bieden op het gebied van jeugddiaconaat (bv. JOP in de PKN). De plaatselijke kerk zou een goede optie zijn. In de interviews werd het belang benadrukt van persoon die hier zich voor wil inzetten. Hij of zij moet de jongeren goed kunnen begeleiden *en* enthousiasmeren. Eén PG leider had er een zwaar hoofd in om die taak bij de plaatselijke kerk te leggen 'omdat die vaak te vast zitten in hun eigen stramien en dat moeilijk te doorbreken is'.

Een praktische handreiking met handvatten voor een vervolg na de reis zouden ze allemaal verwelkomen. Daarbij merkten een aantal PG leiders op dat het belangrijk is dat het materiaal aan te passen moet zijn aan de signatuur van de plaatselijke kerk. Ook moet een vervolg op de reis geen verplichting zijn voor de jongeren, maar een eigen keuze.

3.3 Conclusies

Uit de enquête blijkt dat de deelnemers vooral aan een werkvakantie willen meedoen omdat het hen de mogelijkheid biedt om zich op een praktische manier voor hun medemens te kunnen inzetten. Zij willen graag hun steentje kunnen bijdragen aan armoedebestrijding in de wereld.

De meeste deelnemers van een World Servants reis zijn lid van een kerk en het grootste deel daarvan hoort bij een PKN gemeente. De meeste plaatselijke groepen hebben een officiële band met een lokale kerk. De reizen van World Servants zijn niet bij alle kerken ondergebracht bij het (jeugd) diaconaat, maar ook bij het jeugdwerk en het apostolaat. Slechts een klein deel van de kerken is bezig met het ontwikkelen van jeugddiaconaat binnen de kerk, waar de reizen van World Servants een onderdeel van zijn.

Voorafgaand aan de reis worden de deelnemers vaak aangemoedigd en gesponsord door gemeenteleden en soms draagt de diaconie ook haar (financiële) steentje bij. Ze worden 'uitgezwaaid' in een dienst voor de reis en krijgen vaak de mogelijkheid hun verhaal te vertellen na

die tijd. Jongeren worden nauwelijks gevraagd voor een taak in de kerk als ze terugkomen van een reis.

De leiders van de plaatselijke groepen vinden dat World Servants ruim voldoende training en ondersteuning geeft voorafgaand aan de reis. Ook na de reis voelen de deelnemers zich over het algemeen goed opgevangen door World Servants.

De deelnemers zelf zijn na hun reis over het algemeen niet actief op zoek om hun ervaringen 'ver weg' een vervolg te geven. Ze gaan vooral voor het weerzien met de groep en de gezelligheid naar het festival dat World Servants in september organiseert.

Een aantal deelnemers is wel geraakt door hun ervaringen in het projectland en geven dat een vervolg door te zoeken naar mogelijkheden om opnieuw naar het buitenland te kunnen, bijvoorbeeld door een stage of een volgende korte termijn reis.

Leiders van een plaatselijke groep stimuleren jongeren soms wel spontaan om ook dienstbaar in Nederland te zijn, met name als ze die mogelijkheden tegenkomen in hun lokale kerk of gemeenschap.

De helft van de jongeren geeft aan behoefte te hebben aan handreikingen hoe ze ook in Nederland aan de slag zouden kunnen gaan. Ook dan blijkt dat praktische klussen hen erg aanspreekt, naast het ontmoeten van iemand uit een andere cultuur bv. een vluchteling. Ook de leiders van de plaatselijke groepen zouden zo'n handreiking verwelkomen, al geven ze aan dat zij er zelf geen tijd voor hebben om mee aan de slag te gaan. Iemand uit de plaatselijke kerk die betrokken is bij de jongeren, zou de best aangewezen persoon zijn.

Hoofdstuk 4

Conclusies en advies

De hoofdvraag van mijn onderzoek is:

Welke behoefte hebben 'plaatselijke groepen' en kerken aan concrete handreikingen om na het project aan de slag te gaan met dienstbaarheid van jongeren in de kerk?

Deze vraag beantwoord ik nu door eerst de drie deelvragen te beantwoorden.

1. *Wat maakt jongeren enthousiast over hun werkvakantie en is dat terug te zien in hun betrokkenheid bij diaconale activiteiten in NL?*
2. *Hoe is de begeleiding van World Servants georganiseerd en welk effect heeft dat op zowel kerken als plaatselijke groepen?*
3. *Hoe waarderen kerken en plaatselijke groepen de begeleiding van World Servants en wat zijn de aandachtspunten als het gaat om begeleiding na een diaconale reis.*

4.1 Deelvraag 1 Jongeren

Wat maakt jongeren enthousiast over hun werkvakantie en is dat terug te zien in hun betrokkenheid bij diaconale activiteiten in NL?

Een werkvakantie heeft aantrekkingskracht op de huidige generatie jongeren, omdat ze zo mee kunnen doen in een geglobaliseerde wereld. Zij willen graag over grenzen heen gaan, letterlijk *en* figuurlijk, en zijn op zoek naar echte, authentieke ervaringen. Een werkvakantie stelt jongeren in staat om contacten op te doen in het projectland en om een 'global tourist' te worden. Ze kunnen ervaren hoe het leven in een totaal andere cultuur is en leren dat welvaart niet vanzelfsprekend is. Het biedt hen de gelegenheid heel concreet iets te betekenen voor andere mensen en de ervaring te verbinden met geloof en zingeving. Juist de ontmoeting met die ander blijkt een heel verrijkende ervaring te zijn.

De jongeren geven zelf aan dat de reis een positief effect heeft op de dagelijkse praktijk van hun leven in Nederland. Ze zijn dankbaar geworden voor de welvaart die we hebben in Nederland en hebben meer begrip gekregen voor de manier waarop mensen in een andere cultuur leven. Uit mijn onderzoek blijkt dat de jongeren over het algemeen niet zelf zoeken naar manieren om ook in Nederland diaconaal actief te worden. De helft van de deelnemers geven aan dat ze dat *wel* zouden willen. Zij zouden dan de voorkeur geven aan de ontmoeting met iemand uit een andere cultuur, aan praktische klussen of aan het helpen van ouderen of gehandicapten. Dit laat zien dat diaconaat

vanuit de kerk niet beperkt moet blijven tot acties voor mensen die jongeren niet kennen. Juist het *ontmoeten* van die ander is van belang.

4.2 Deelvraag 2 World Servants

Hoe is de begeleiding van World Servants georganiseerd en welk effect heeft dat op zowel kerken als plaatselijke groepen?

Plaatselijke groepen zijn vaak tot stand gekomen door een initiatief uit het jeugdwerk van een lokale kerk. De meeste plaatselijke groepen blijken dan ook een officiële band met een kerk te hebben, vaak is dat een PKN gemeente. World Servants enthousiasmeert de lokale kerken voor hun reizen en informeert hen over hun werkwijze. De jarenlange ervaring en doordachte manier van werken maken World Servants tot een betrouwbare partner. Via een contactpersoon voor kerken zoekt World Servants ook naar mogelijkheden om kerken te stimuleren deelname aan een World Servants project als handelingsperspectief op te nemen in het plaatselijke jeugdwerk of diaconaat.

De begeleiding van deelnemers vindt vooral plaats in de plaatselijke groepen. World Servants biedt deze plaatselijke groepen verschillende materialen aan om de leiders van een plaatselijke groep te ondersteunen. World Servants vindt het belangrijk dat deelnemers ook geestelijk gevormd worden, ongeveer een derde van de plaatselijke groepen gaat daar actief mee aan de slag. Andere belangrijke vormingsdoelen binnen plaatselijke groepen zijn het leren samen werken en het verantwoordelijk maken van deelnemers blijken. In de praktijk blijkt er veel nadruk te liggen in de groepen op de organisatie van allerlei acties om het benodigde geld voor de reis op te halen. Als het streefbedrag eenmaal bereikt is, komt er meer ruimte voor geestelijke vorming.

Daarnaast worden de deelnemers tijdens een weekend gevormd door World Servants door informatie te geven over het project- en het land, over cultuurverschillen, gezondheid en regels.

World Servants biedt jongeren vooraf gaand aan de reis een logboek aan. De deelnemers worden aangemoedigd doelen te formuleren voor reis op verschillende gebieden, bv 'geestelijk', 'bouwen', 'cultuur' enz. Zo willen ze de jongeren stimuleren na te denken over hun verwachtingen van de reis en leren van hun ervaringen ter plaatse.

Veel kerkleden zijn betrokken bij de deelnemers die op reis gaan via de acties die ze voeren. De jongeren worden vaak in een kerkdienst voor de reis 'uitgezwaaid' en na de reis laten ze door middel van presentaties zien wat ze hebben meegemaakt. Een klein deel van de jongeren geeft op eigen initiatief vervolg aan de reis door meer actief betrokken te zijn bij de kerk, bv door een jeugdgroep of band. Vanuit kerkenraden worden jongeren niet actief benaderd om een taak op zich te nemen.

Na de reis organiseert World Servants samen met Togetthere en Edukans het ChangeMakerFestival waar jongeren met een 'global experience' aangemoedigd worden om hun ervaring om te zetten in concrete actie. Tijdens diverse workshops en activiteiten worden een breed aantal mogelijkheden aangeboden en geven de 'ChangeMaker Traineeships' oud-deelnemers de mogelijkheid om meer leren over zichzelf én hoe zij een verschil kunnen maken in de wereld. Deze 'traineeships' zijn vooral gericht op duurzaamheid, eerlijke handel, biologische voedsel en bewustwording.

4.3 Deelvraag 3 Plaatselijke groepen en kerken

Hoe waarderen kerken en plaatselijke groepen de begeleiding van World Servants en wat zijn de aandachtspunten als het gaat om begeleiding na een diaconale reis.

World Servants wordt de plaatselijke leiders en de contactpersonen van de kerk gewaardeerd als een positieve, betrouwbare en professionele partner. Het is hun 'core business' om goede werkvakanties te organiseren. Het vervolg op zo'n reis hoort niet tot hun primaire taak, maar ligt bij de lokale kerken. Door de positieve band die World Servants in de loop van de jaren heeft opgebouwd met kerken door heel Nederland, kunnen ze wel stimuleren dat er daadwerkelijk een vervolg wordt geboden aan de jongeren die mee geweest zijn op werkvakantie.

Het is voor World Servants daarom van belang om contact te blijven onderhouden lokale kerken. Daarnaast kunnen ze zoeken naar partners zoals diaconale consultants van dienstenbureaus of jeugdwerkorganisaties binnen een kerkverband die de lokale kerken kunnen ondersteunen met materialen en advies om jongeren ook in Nederland dienstbaar te laten zijn.

In de bestaande contacten met lokale kerken kan World Servants blijven stimuleren dat de werkvakanties een plek krijgen binnen het beleid van het jeugdwerk of diaconaat in een plaatselijke gemeente. Kerkenraden lijken tot op heden weinig oog te hebben voor de mogelijkheden van jongeren. Juist door hun ervaringen tijdens hun werkvakantie, kunnen jongeren gaan ontdekken hoe *zij* zich met *hun* gaven kunnen inzetten. Tot die ontdekkingstocht moeten jongeren begeleid en uitgedaagd worden!

Bij de plaatselijke leiders en contactpersonen van de kerk (die allemaal lid van de kerk en vaak zelfs kerkenraadslid zijn), blijft het beeld van 'diaconie' vaak beperkt tot 'geld geven' en 'acties voor het goede doel'. Of de werkvakanties in de visie of het beleid van de diaconie passen, is slechts bij een deel bekend. Eén kerk is wel bewust op zoek naar mogelijkheden om jeugddiaconaat vorm te geven binnen hun gemeente. De PG leiders zijn allemaal positief over een eventueel vervolg op de werkvakantie en zouden blij zijn met materiaal dat hen handreikingen doet. Zij vinden het belangrijk dat dat materiaal aansluit of aan te passen is aan de signatuur van de plaatselijke kerk. Ook daarom is het belangrijk dat jongeren in dat proces begeleid worden door iemand uit die plaatselijke kerk. Diegene hoeft niet per se de reis zelf meegemaakt hebben, maar moet wel betrokken (geweest) zijn bij de jongeren en hun reis.

4.4 Conclusie

De hoofdvraag van mijn onderzoek was:

Welke behoefte hebben 'plaatselijke groepen' en kerken aan concrete handreikingen om na het project aan de slag te gaan met dienstbaarheid van jongeren in de kerk?

De jongeren die meegaan met een werkvakantie van World Servants zijn meestal lid van een kerk. In de enquêtes geven de jongeren aan dat ongeveer de helft van hen open staat voor handreikingen voor een vervolg na de reis. De meeste plaatselijke groepen die gevormd worden door deelnemers, oud-deelnemers en hun leiders blijken vaak een officiële band met een kerk te hebben. Deze plaatselijke groepen worden door World Servants begeleid en ondersteund met allerlei vormingsmateriaal.

Kerken blijken positief te staan tegenover de deelname van jongeren aan het 'fenomeen' werkvakantie. De contactpersonen benoemen verschillende positieve gevolgen die een werkvakantie kan hebben op jongeren. De kerken proberen de jongeren en hun reizen daarom te ondersteunen. De leiders van de plaatselijke groepen zijn ook zeer positief over het effect van een werkvakantie op de levens van jongeren. Zij zijn echter te druk met het organiseren van een volgende reis om ook aandacht te geven aan een na-traject voor de jongeren. Ze zien de plaatselijke kerk als een goede plek waar jongeren uitgedaagd en begeleid kunnen worden tot een vervolg op de reis. De plaatselijke kerken hebben echter niet helder voor ogen op welke manier ze zelf een vervolg op de reis zouden kunnen bieden aan de jongeren. Binnen de kerk blijft het zicht op diaconie vaak beperkt tot 'acties voeren' en 'geld geven voor een goed doel'. In enkele kerken wordt wel nagedacht over het opzetten en vormgeven van jeugddiaconaat. De contactpersonen van een kerk konden nu echter nauwelijks concrete manieren van dienstbaarheid noemen waarbij jongeren betrokken zouden kunnen worden. De jongeren zelf geven aan dat 'ontmoeting met een ander' en een stukje praktisch werk hen aanspreekt.

Jongeren, leiders van plaatselijke groepen en contactpersonen van kerken geven aan behoefte te hebben aan een handreiking waarmee ze jongeren kunnen stimuleren ook in hun eigen kerk dienstbaar te zijn. Omdat World Servants al een goede relatie met de kerken en met de jongeren heeft, zouden zij die praktische handreiking heel goed kunnen aanbieden. De uitvoering ervan zal moeten gebeuren in de plaatselijke kerken en het liefst door de jongeren zelf.

Hoofdstuk 5

Praktische handreiking 'What's next?'

5.1 Verantwoording

De doelstelling van het onderzoek was:

World Servants heeft, op basis van mijn onderzoek, een concreet product om praktische handreikingen te kunnen doen aan 'plaatselijke groepen' en kerken zodat zij de projectervaring van de deelnemers diaconaal vruchtbaar kunnen maken in hun kerk.

De voorwaarden voor het product waren:

World Servants wilde rekening houden met alle betrokkenen (World Servants zelf, deelnemers, lokale kerken, landelijke kerken/diaconale bureaus)

De 'core business' van World Servants is het organiseren van werkvakanties in het buitenland, de focus ligt op deze 3 weken. Daarom moest er in de uitwerking van het product rekening worden gehouden met de mogelijkheden van World Servants.

Het product is gericht op 'plaatselijke groepen' (5-8 personen), maar zal ook individueel bruikbaar zijn en richt zich op jongeren van 16 – 24 jaar.

Om aan de doelstelling te voldoen, bestaat dit hoofdstuk uit een praktische handreiking die jongeren stimuleert om te leren van hun werkvakantie en hen begeleid in het maken van keuzes voor een vervolg. De handreiking is zo geschreven, dat jongeren er zelfstandig mee aan de slag kunnen. Om de verbinding met de lokale kerk te creëren, wordt de jongeren geadviseerd om een jeugdwerker of (jeugd)diaken te vragen hen te begeleiden.

Het materiaal is gemaakt voor 4 avonden die het beste vrij snel na de reis gepland kunnen worden, zodat de indrukken van de reis hen nog helder voor de geest staan. De avonden kunnen elke twee weken gehouden worden, zodat ze tussendoor tijd voor de voorbereiding hebben en kunnen nadenken over wat ze op een avond ontdekt hebben.

Op de eerste avond worden de jongeren gevraagd terug te kijken in hun World Servants logboek en naar hun foto's van de reis. Zij kunnen dan het ABCDE-tje invullen zoals Roor deze heeft ontworpen voor diaconale vrijwilligers.³⁶ Deze manier helpt de jongeren te reflecteren op hun ervaringen.

World Servants wil de jongeren 'helpen te bouwen aan zichzelf' en wil jongeren stimuleren hun talenten te ontdekken en te gebruiken. De tweede avond vullen jongeren een leerstijltest en een gaventest in. Tijdens de reis hebben de jongeren hopelijk ontdekt dat ze meer gaven en talenten hebben dan ze gedacht hadden. De twee testen geven hen meer inzicht in welke gaven ze hebben en

³⁶ Roor, de leerzijde van diaconaat, pp 27

op welke manier ze het beste iets leren. De testen geven de jongeren handvatten om zelf keuzes te kunnen maken voor een vervolg.

Op de derde avond vindt een gesprek plaats met een (jeugd) diaken uit hun kerk. De jongeren kunnen zo ontdekken wat diaconaat inhoudt en hoe het vorm gegeven wordt in hun lokale kerk. Tevens worden de jongeren en de (jeugd)diaken uitgedaagd om te kijken hoe jongeren betrokken kunnen zijn in het lokale diaconale werk.

Tijdens de vierde avond moeten de jongeren inventariseren welke (diaconale) initiatieven er al zijn in hun woonplaats of omgeving en waar behoefte aan zou kunnen zijn. Ze moeten samen gaan beslissen wat ze willen gaan doen, wanneer en met welke frequentie ze het gaan doen, en welke hulp ze daar eventueel nodig hebben.

Dit materiaal kan via de website van World Servants aangeboden worden. Daarnaast is het goed als het actief onder de aandacht wordt gebracht van kerken en plaatselijke groepen door de contactpersoon voor de kerken. Mogelijk kan er ook tijdens het programma van het ChangeMaker festival, dat gericht is op het stimuleren van de jongeren om na hun reis verschil te blijven maken in de wereld, ruimte worden gevonden om het materiaal aan te bieden aan de oud-deelnemers.

What's next?

Handreiking voor het vervolg na je reis!

Inhoudsopgave

Verantwoording en handleiding	3
Avond 1	6
Avond 2	8
Avond 3	10
Avond 4	13
Voorbeelden voor inspiratie	16

Verantwoording en handleiding

Voor de plaatselijke kerk

World Servants wil de jongeren 'helpen te bouwen aan zichzelf' en wil jongeren stimuleren hun talenten te ontdekken en te gebruiken. Daarom is dit boekje is zo gemaakt dat jongeren er *zelf* mee aan de slag kunnen.

Het is dus niet de bedoeling dat vanuit de plaatselijke kerk het gebruik van dit boekje moet worden 'afgedwongen' ('je bent met een World Servants project mee geweest, *dus...*'), niet alle jongeren zullen ermee aan de slag willen. Natuurlijk kan dit boekje wel door een jeugdwerker of jeugddiaken onder de aandacht van de jongeren gebracht worden en kunnen zij hen aanmoedigen ermee aan de slag te gaan. Het is goed als er een volwassene aanwezig is op de avonden die mee kan doen in de gesprekken.

Voor oud-deelnemers

Om te kunnen leren van je ervaringen tijdens de werkvakantie, moet je terugkijken, erover nadenken en erover kunnen praten. Daarom kun je je dit boekje het beste gebruiken in een groep(je). Dat kan je (hele) plaatselijke groep zijn, maar ook een kleiner groepje mensen waarmee je op reis bent geweest. Als je de enige in je omgeving bent die met een World Servants reis is mee geweest, ga dan op zoek naar mensen die een soortgelijke reis hebben gemaakt met een andere organisatie of door een stage in het buitenland. Zo kun je toch doorpraten over je ervaringen en er (nog meer) van leren.

Het is handig om er volwassene bij te hebben die jullie heeft gevolgd tijdens je reis (of mee is geweest) *en* een beetje wegwijs is in jullie kerk. Denk bijvoorbeeld aan een jeugdwerker of een jeugddiaken.

Een groot deel van de jongeren die mee gaan met een World Servants reis hoort bij een PKN gemeente. Daarom vind je in dit boekje een paar verwijzingen naar materialen die door mensen binnen de PKN zijn ontwikkeld. Ongetwijfeld zijn er meer goede materialen te vinden die door andere dienstenbureaus of organisaties zijn gemaakt!

Praktisch

Dit boekje is zo gemaakt, dat je er zelfstandig mee aan de slag kan gaan. Het bestaat uit materiaal dat je in 4 avonden kunt doorlopen. Eerst kijk je samen terug wat je geleerd hebt van je reis, op de tweede avond kijk je welke gaven en leerstijl jij hebt, vervolgens kijk je naar de diaconale activiteiten in je kerk en als laatste bedenk je hoe je verder kan gaan. Het is handig als er niet te veel tijd tussen je reis en deze 4 avonden zit, anders ben je misschien je eerste indrukken van de reis alweer vergeten.....

Als je in de zomer weg bent geweest, probeer dan deze avonden in september te organiseren. Plan de avonden ongeveer elke twee weken. Dan heb je tussendoor tijd voor de voorbereiding en kun je nadenken over wat je op een avond hebt ontdekt.

Het is belangrijk dat iedereen een eigen exemplaar van dit boekje heeft!

Bedenk van te voren wie de gespreksleider is tijdens deze avonden en wie verantwoordelijk is voor het stukje '*voorbereiding voor de gespreksleider*'. Een volwassene (jeugdwerker of jeugddiaken) kan de gespreksleider zijn, maar waarschijnlijk kun je dat ook prima zelf. Eventueel kun je ook rouleren binnen je groep zodat verschillende mensen gespreksleider zijn. Spreek dat van te voren wel goed af!

Als je gespreksleider bent op een avond, moet je soms wat meer voorbereiden. Dat staat aangegeven bij elke avond, kijk daar ruim van tevoren naar!

Bij elke avond is een suggestie gedaan voor een bijbelgedeelte en een vraag om er even over door te praten. Als je wilt, kun je dat gedeelte gebruiken om de avond mee te beginnen. Je hoeft er niet uitgebreid over te praten, het is niet bedoeld als 'bijbelstudie'. Wel sluit elk bijbelgedeelte aan bij het onderwerp van de avond. De bijbelgedeelten zijn weergegeven in de Nieuwe Bijbel Vertaling (NBV), omdat dit een toegankelijke vertaling voor jongeren is waarin de JongerenBijbel ook is uitgebracht. Je zou ook een aantal liederen die je tijdens de reis hebt gezongen aan het begin van een avond kunnen zingen.

De avonden zijn zo opgezet dat ze ongeveer 1,5 tot maximaal 2 uur duren. Dat heb je natuurlijk zelf in de hand, maar laat het niet *te* lang duren. De onderwerpen zijn serieus, maar maak het ook zeker gezellig! Zorg voor genoeg drinken en snacks of ga vooraf een keer samen koken en eten!

Ik hoop dat dit boekje je zal helpen om ‘tot zegen voor een ander’ te zijn!

Ageeth Palland

Avond 1 Terugkijken

Voorbereiding Voor iedereen

Lees je eigen doelen en aantekeningen nog eens door die je tijdens de reis hebt gemaakt in je logboek.

Zoek in je foto's van de reis naar de 2 of 3 foto's van situaties die veel indruk op je hebben gemaakt.

Uit de Bijbel Mattheus 11: 4-6

4 Jezus antwoordde: ‘Zeg tegen Johannes wat jullie horen en zien:
5 blinden kunnen weer zien en verlamden weer lopen, mensen met
huidvraat worden gereinigd en doven kunnen weer horen, doden worden
opgewekt en aan armen wordt het goede nieuws bekendgemaakt.
6 Gelukkig is degene die aan mij geen aanstoot neemt.’

- **Wat moeten de leerlingen van Johannes aan hem gaan vertellen van Jezus?**

Avond 1

1. Laat elkaar je meegenomen foto's zien en vertel aan elkaar wat er veel indruk op je heeft gemaakt.
2. Kies één situatie die tijdens de reis veel indruk op je heeft gemaakt. Neem 15 minuten de tijd om de vragen van het 'ABCDE-tje' op de volgende bladzijde voor jezelf te beantwoorden.
3. Vertel vervolgens aan elkaar wat je hebt opgeschreven en waarom.

ABCDE-tje voor: (omschrijving van de situatie)	
A. Wat was er precies Aan de hand?	
B. Wat vind ik daarin Belangrijk?	
C. Welke Conclusie trek ik daaruit?	
D. Wat wil ik daarmee gaan Doen?	
E. Welke weg wijst het Evangelie mij daarbij?	

Avond 2 Wie ben jij?

Voorbereiding Voor de gespreksleider

Koop het boekje 'Je bent begaafd' van Nynke Dijkstra - Algra (ISBN: 9789023913481). Zorg ervoor dat er voor iedereen een kopie van de 'Gaventest' uit dit boekje beschikbaar is!

Van tevoren Voor iedereen

Leerstijltest van Kolb

Ga naar: http://www.thesis.nl/index.php?option=com_db8kolb&Itemid=42

Op deze website vind je een test die de 'Leerstijltest van Kolb' heet.

(Een iets andere en uitgebreidere versie vind je op:
http://vo.upnet.nl/index2.php?main=tests&page=test_kolb1)

Maak de test en neem de uitslag mee jullie bijeenkomst op avond 2!

Uit de Bijbel: Romeinen 4: 4-8

4 Zoals ons ene lichaam vele delen heeft en die delen niet allemaal dezelfde functie hebben, 5 zo zijn we samen één lichaam in Christus en zijn we, ieder apart, elkaars lichaamsdelen. 6 We hebben verschillende gaven, onderscheiden naar de genade die ons geschonken is. Wie de gave heeft te profeteren, moet die in overeenstemming met het geloof gebruiken. 7 Wie de gave heeft bijstand te verlenen, moet bijstand verlenen. Wie de gave heeft te onderwijzen, moet onderwijzen. 8 Wie de gave heeft te troosten, moet troosten. Wie iets weggeeft, moet dat zonder bijbedoeling doen. Wie leiding geeft, moet dat doen met volle inzet. Wie barmhartig voor een ander is, moet daarin blijmoedig zijn.

- De bijbel vergelijkt hier een christelijke gemeente met een lichaam. We zijn allemaal deel van dat ene lichaam. In een gemeente kunnen we dus niet zonder elkaar. Wat mist jouw gemeente als jij er niet zou zijn?

Avond 2

1. Maak allemaal de 'gaventest' uit het boekje: 'Je bent begaafd' van Nynke Dijkstra-Algra. Neem daar rustig de tijd voor, het kost vaak 45 tot 60 minuten om dat goed te doen.
2. Bespreek daarna samen de uitkomst van de 'leerstijltest' (die je thuis hebt gemaakt) en de 'gaventest'.
 - Hoe leer jij het beste?
 - Waar ben jij goed in? Welke gaven en talenten heb je gekregen?
 - Had je deze uitkomst bij jezelf verwacht?
 - Waarom wel / niet?
 - Had je deze uitkomst bij de anderen verwacht?
 - Waarom wel / niet?

Avond 3 Jouw kerk

Van tevoren Voor de gespreksleider

Vraag een (jeugd)diaken van jullie kerk om aanwezig te zijn op deze avond!

Van tevoren Voor iedereen

Lezen: Uit de Kerkorde van de PKN

Artikel 3. De diaconale arbeid

1. *De gemeente is geroepen tot de dienst van barmhartigheid en gerechtigheid door*
 - *het betrachten van onderling dienstbetoon,*
 - *het verlenen van bijstand, verzorging en bescherming aan wie dat nodig hebben,*
 - *het deelnemen in arbeid ten behoeve van het algemeen maatschappelijk welzijn,*
 - *het signaleren van knelsituaties in de samenleving en*
 - *het bevorderen van de zorg voor het behoud van de schepping.*
2. *Deze roeping betreft zowel de diaconale opdracht in de gemeente en haar omgeving als de diaconale opdracht elders in de wereld.*
3. *De diaconale zorg in de gemeente en in haar omgeving krijgt gestalte in het leven van de leden van de gemeente, die worden opgewekt tot onderling dienstbetoon, tot voorbeden en tot de dienst van barmhartigheid en gerechtigheid in de wereld, als ook in de arbeid die door en onder leiding van de diakenen wordt verricht.*
4. *De gemeente vervult haar diaconale opdracht elders in de wereld met behulp van en onder leiding van de diakenen en, in samenwerking met de daartoe aangewezen organen van de kerk.*

Uit de Bijbel: Lukas 10: 25 - 37

25 Er kwam een wetgeleerde die hem op de proef wilde stellen. Hij vroeg: 'Meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?' 26 Jezus antwoordde: 'Wat staat er in de wet geschreven? Wat leest u daar?' 27 De wetgeleerde antwoordde: 'Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf.' 28 'U hebt juist geantwoord,' zei Jezus tegen hem. 'Doe dat en u zult leven.' 29 Maar de wetgeleerde wilde zich rechtvaardigen en vroeg aan Jezus: 'Wie is mijn naaste?' 30 Toen vertelde Jezus hem het volgende: 'Er was eens iemand die van Jeruzalem naar Jericho reisde en onderweg werd overvallen door rovers, die hem zijn kleren uittrokken, hem mishandelden en hem daarna halfdood achterlieten. 31 Toevallig kwam er een priester langs, maar toen hij het slachtoffer zag liggen, liep hij met een boog om hem heen. 32 Er kwam ook een Leviet langs, maar bij het zien van het slachtoffer liep ook hij met een boog om hem heen. 33 Een Samaritaan echter, die op reis was, kreeg medelijden toen hij hem zag liggen. 34 Hij ging naar de gewonde man toe, goot olie en wijn over zijn wonden en verbond ze. Hij zette hem op zijn eigen rijdier en bracht hem naar een logement, waar hij voor hem zorgde. 35 De volgende morgen gaf hij twee denarie aan de eigenaar en zei: "Zorg voor hem, en als u meer kosten moet maken, zal ik u die op mijn terugreis vergoeden." 36 Wie van deze drie is volgens u de naaste geworden van het slachtoffer van de rovers?' 37 De wetgeleerde zei: 'De man die medelijden met hem heeft getoond.' Toen zei Jezus tegen hem: 'Doet u dan voortaan net zo.'

- Als het over 'diaconaat' gaat in de kerk, dan wordt vaak dit stukje uit de bijbel aangehaald. Waarom, denk je?

Avond 3

Praat met elkaar en de (jeugd)diaken door over 'diaconaat'.

1. Misschien hoort jullie plaatselijke kerk bij de Protestantse Kerk in Nederland (PKN), misschien hoor je bij een ander kerkverband. In de kerk wordt vaak veel gepraat, maar het stukje uit de Kerkorde van de PKN legt uit welke taak de kerk *zichzelf* heeft gegeven. Elk kerkgenootschap heeft zo'n soort omschrijving van hun visie op 'diaconaat'. Omdat veel deelnemers van een World Servants reis bij een PKN-gemeente horen, is gekozen voor de kerkorde van de PKN. Lees dat stukje samen nog een keer door. Het woord 'diaconaat' betekent dienstbetoon, het gaat over de 'dienst aan de ander'.

Stelling:

'Onze werkvakantie was eigenlijk een stukje diaconaat'

Wat vind jij?

2. Geef de (jeugd)diaken de tijd om uit te leggen wat jullie kerk doet aan diaconaat.
Eventuele gespreksvragen:
 - Wat doet de kerk aan diaconaat? Waarom doet ze dat?
 - Is de vorm waarin de kerk aan diaconaat veranderd in de loop van de tijd? Waarom (niet)?
 - Hoe sluit de kerk aan bij ontwikkelingen in de maatschappij?
 - Werkt de diaconie samen met andere kerken of organisaties? Welke? Waarom?
 - Kunnen jongeren iets doen in het diaconaat van de kerk? Hoe?
 - En stel natuurlijk vooral al je eigen vragen!
3. Jij hoort ook bij de kerk. Of beter gezegd, samen *zijn* we de kerk! De diaconie van jullie kerk heeft jullie misschien wel gesponsord voor de World Servants reis. Wat kun jij nu doen met of voor jouw kerk?

Avond 4 Aan de slag!

Van tevoren Iedereen

Kijk terug naar de vorige avonden en schrijf voor jezelf op:

- Wat heb je tot nu ontdekt over jezelf?
- Wat weet je nu over de diaconale activiteiten van jouw kerk?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Van tevoren Iedereen

Door met World Servants op reis te gaan, ben je letterlijk over grenzen gegaan en veel nieuwe ervaringen opgedaan. Ook in je eigen omgeving kun je over grenzen gaan, namelijk die van je eigen 'comfortzone'! Ga op zoek naar een initiatief in je eigen woonplaats of omgeving waar je je bij aan kunt sluiten, bijvoorbeeld als er vanuit de diaconie van je kerk al een 'project' is. Je kunt ook zelf op zoek gaan naar mensen die jullie hulp goed zouden kunnen gebruiken. Zo ga je mensen ontmoeten die je anders niet zo snel zou tegenkomen! Denk aan: asielzoekerscentra, verzorgingstehuizen, dak- en thuislozenopvang, instellingen

voor gehandicapten, voedselbanken, zorgboerderijen voor ouderen of kinderen met een handicap enz.!

- Wat heb je gevonden in je eigen woonplaats of omgeving?

.....

.....

.....

.....

.....

Uit de Bijbel: Mattheus 25: 31-46

Wanneer de Mensenzoon komt, omstraald door luister en in gezelschap van alle engelen, zal hij plaatsnemen op zijn glorierijke troon. 32 Dan zullen alle volken voor hem worden samengebracht en zal hij de mensen van elkaar scheiden zoals een herder de schapen van de bokken scheidt; 33 de schapen zal hij rechts van zich plaatsen, de bokken links. 34 Dan zal de koning tegen de groep rechts van zich zeggen: "Jullie zijn door mijn Vader gezegend, kom en neem deel aan het koninkrijk dat al sinds de grondvesting van de wereld voor jullie bestemd is. 35 Want ik had honger en jullie gaven mij te eten, ik had dorst en jullie gaven mij te drinken. Ik was een vreemdeling, en jullie namen mij op, 36 ik was naakt, en jullie kleedden mij. Ik was ziek en jullie bezochten mij, ik zat gevangen en jullie kwamen naar mij toe." 37 Dan zullen de rechtvaardigen hem antwoorden: "Heer, wanneer hebben wij u hongerig gezien en te eten gegeven, of dorstig en u te drinken gegeven? 38 Wanneer hebben wij u als vreemdeling gezien en opgenomen, u naakt gezien en gekleed? 39 Wanneer hebben wij gezien dat u ziek was of in de gevangenis zat en zijn we naar u toe gekomen?" 40 En de koning zal hun antwoorden: "Ik verzeker jullie: alles wat jullie gedaan hebben voor een van de onaanzienlijksten van mijn broeders of zusters, dat hebben jullie voor mij gedaan." 41 Daarop zal hij ook de groep aan zijn linkerzijde toespreken: "Jullie zijn vervloekt, verdwijnt uit mijn ogen naar het eeuwige vuur dat bestemd is voor de duivel en zijn engelen. 42 Want ik had honger en jullie gaven mij niet te eten, ik had dorst en jullie gaven me niet te drinken. 43 Ik was een vreemdeling en jullie namen mij niet op, ik was naakt en jullie kleedden mij niet. Ik was ziek en zat in de gevangenis en jullie bezochten mij niet." 44 Dan zullen ook zij antwoorden: "Heer, wanneer hebben wij u hongerig gezien of dorstig, als vreemdeling of naakt, ziek of in de gevangenis, en hebben wij niet voor u gezorgd?" 45 En hij zal hun antwoorden: "Ik verzeker jullie: alles wat jullie voor een van deze onaanzienlijken niet gedaan hebben, hebben jullie ook voor mij niet gedaan." 46 Hun staat een eeuwige bestraffing te wachten, de rechtvaardigen daarentegen het eeuwige leven.'

- Waar kijkt de 'Mensenzoon' naar bij de mensen als Hij terugkomt?

Avond 4

Praat samen door over de afgelopen avonden:

1. Wat heb je deze avonden over jezelf geleerd?
2. Wat weet je nu over de diaconie in jullie kerk?
3. Bespreek wat je hebt gevonden aan initiatieven in je eigen woonplaats of omgeving.
4. Hebben jullie al ideeën wat je samen kunt gaan doen? Kunnen jullie iets doen met de diaconie van jullie kerk?
Wat spreekt je aan? Waarom? Zijn jullie het eens?
5. Maak samen een keuze, maak **duidelijke** afspraken en schrijf die op.
 - Wat willen jullie graag gaan doen?
.....
 - Wanneer willen jullie dat gaan doen?
.....
 - Hoe vaak willen jullie dat doen?
.....
 - Heb je daar hulp bij nodig? Van wie?
.....

Voorbeelden voor **inspiratie**

Vraag aan de diakenen van jullie kerk of ze mensen kennen die geen netwerk hebben maar wel praktische hulp kunnen gebruiken, bv de tuin snoeien of een kamer sauzen. Je kunt het ook vragen bij een organisatie voor maatschappelijk werk. Een voorbeeld van jongeren die op deze manier aan de slag zijn:

<http://www.helpenmetjehanden.nl/>

Eventueel kun je de hulp invoeren van Stichting Present

<http://stichtingpresent.nl/> of stichting Hulp in Praktijk:

<http://www.stichtinghip.nl/>

Maak je kerk meer diaconaal en duurzaam, organiseer een Michacursus!

Binnenkort kun je dat ook met je jeugdgroep doen, want er komt een Micha

Young: <http://www.michacampagne.nl/wat-we-doen/micha-young>

Gebed om zegen

Zegen mij op de weg die ik moet gaan.
Zegen mij op de plek waar ik zal staan.
Zegen mij in alles, wat U van mij verlangt.
O God, zegen mij alle dagen lang!
Vader, maak mij tot een zegen;
ga mij niet voorbij.
Regen op mij met uw Geest, Heer,
Jezus, kom tot mij
als de Bron van leven,
die ontspringt, diep in mij.
Breng een stroom van zegen,
waarin U zelf steeds mooier wordt voor mij.

Zegen ons waar we in geloof voor leven.
Zegen ons waar we hoop en liefde geven.
Zegen om de ander tot zegen te zijn.
O God, zegen ons tot in eeuwigheid!

Vader, maak ons tot een zegen;
hier in de woestijn.
Wachtend op uw milde regen,
om zelf een bron te zijn.
Met een hart vol vrede,
zijn wij zegenend nabij.
Van uw liefde delend,
waarin wij zelf tot bron van zegen zijn.

Tekst: Hans Maat, muziek: Gerrit A. Dekker. © Stichting Sela Music

Bronnen

- Brink, T. van den , *Eerste voorlopige resultaten onderzoek naar effect short term uitzending*, in: Zending Nu, EZA, Terschuur, mei / juni 2009) p. 6 -9
- Brink, T. van den, *Drie deelnemers vertellen over hun motieven, shorttermers willen blik verbreden*, Zending Nu, mei / juni 2009 (2009) p. 4-5
- Den Hertog G.C., en Noordegraaf A. (red.), *Delen en dienen, Basisboek diaconaat*, (Zoetermeer: Uitgeverij Boekencentrum, 2009) p. 277
- Dijkstra-Oosterman, A., *Rapport naar aanleiding van het onderzoek over het effect van diaconale werkvakanties*, (Driebergen: GZB, december 2008) p. 36
- Fransen, P.J.C. , *Blij met generatie Y?* (2008) nieuwsbrief Alfabeeld, december 2008, <http://www.alfabeeld.nl/index.php?page=blij-met-generatie-y>
- Guthrie, S., *The Short-term Missions Explosion*, in: Missions in the Third Millennium, (Paternoster Publishing USA, Nov 05, 2001) www.strategicnetwork.org/index.php?loc=kb&view=v&id=8794
- Heijden, S. van der, *Kerk voor een nieuwe generatie, zoeken naar een kerk waarin jongeren geloven* (Heerenveen: Medema, 2012), p. 217
- Heijden, S. van der, *Revisie, het geheim van succesvol missionair jeugdwerk vanuit de kerk* (Kampen: Uitgeverij Kok, 2003) p. 266
- Lammers B., *Onderzoek Plaatselijke Groepen 2006-2011*, (World Servants, Wolvega, 2011) p. 22
- Lammers B., *Onderzoek Plaatselijke Groepen 2* (World Servants, Wolvega, 2011) p.33
- Morpew D. , *De grote doorbraak, ontdek het Koninkrijk* (Amersfoort: Inside Out Publishers, 2005) p. 256
- Pocock M., van Rheenen G., e.a., *The changing face of world missions, engaging contemporary issues and trends* (Grand Rapids: Baker Academic, 2005) p. 391
- Roor B., *De leerzijde van diaconaat, Een praktisch-theologische verkenning van diaconale leerprocessen onder vrijwilligers werkzaam via Stichting HiP en Stichting Present* (VU Amsterdam 2010) p. 77

- Root, A. *The mission trip as global tourism. Are we OK with this?* in: Root, A. en Crease Dean K. , *The Theological Turn in Youth Ministry* (IVP Books, 2011) p. 352
- Savage S., Mayo, B. e.a., *Making sense of generation Y, the world view of 15-25 year olds* (London : Church House Publishing, 2011), p. 224
- World Servants, *Jaarplan 2012*, (Wolvega, 2011) www.worldservants.nl
- Wulffraat, H. *Koninkrijk van hoop*, (Doorn: stichting Johannes Multimedia, 2011) p. 342
- YoungWorks Trendteam, *De jeugd van tegenwoordig, wie begrijpt ze nog....?* (april 2009) , <http://blog.youngworks.nl/signalen/de-jeugd-van-tegenwoordig-wie-begrijpt-ze-nog>
- [www.nl.wikipedia.org/wiki/World Servants](http://www.nl.wikipedia.org/wiki/World_Servants)

Bijlagen

Bijlage 1

Projectplan

Versie: april 2012

Auteur: Ageeth Palland, 091418

Opdrachtgever: World Servants, Kees Stam, Coördinator werving & communicatie

1. Aanleiding

Bijna drie jaar geleden ben ik teruggekomen uit Kenia en heb ik zelf naar mogelijkheden gezocht om mijn ervaringen van *daar* hier te gebruiken. Om me heen zag ik jonge mensen op stage en werkvakantie in het buitenland gaan en vaak kwamen ze enthousiast en vol indrukken terug. Maar het viel me op dat er vervolgens meestal weinig met die ervaringen gedaan wordt, door de jongeren zelf, maar ook door de kerken waar de jongeren uit komen. Terwijl er m.i. grote kansen voor kerken liggen om deze betrokken en enthousiaste jongeren te betrekken bij lokale diaconale activiteiten.

Na een gesprek met mijn studiebegeleider van de CHE heb ik o.a. contact gezocht met World Servants en mijn ideeën met Willem Jan van der Ven en Kees Stam besproken. Zij waren geïnteresseerd in het idee, omdat het past bij de visie van World Servants:

World Servants wil, vanuit het geloof in Jezus Christus, mensen enthousiast maken en toerusten om zich dienstbaar in te zetten in deze wereld.

Die inzet in de wereld geeft World Servants allereerst vorm door werkvakanties buiten Nederland te organiseren, maar ook door samen te werken met andere organisaties om jongeren *binnen* Nederland te laten ervaren hoe ze een verschil kunnen maken in deze wereld. Dit jaar (2011) heeft World Servants voor het eerst samen met Edukans en Togetthere het Changemaker festival gehouden en een Changemaker traineeship voor jongeren ontworpen.

World Servants onderhoudt al contact met diverse kerken voor de begeleiding van deelnemers voor en na de reis. Een concreet programma dat een diaconie of een kerkenraad handvatten geeft om hun jongeren ook *dichtbij* dienstbaar te laten worden ontbreekt nog en zou welkom zijn.

Dit afstudeerproject past bij de plannen die door World Servants zijn geformuleerd in hun Strategisch Plan 2010 – 2015. Daar wordt in paragraaf 1.3 genoemd dat World Servants een organisatie wil zijn die christelijke dienstbaarheid en zorg voor de armen in de wereld actueel maakt in Nederland en die zowel in Nederland als in de projectlanden gerichte impulsen tot ontwikkeling geeft.

Daarnaast wordt in paragraaf 3.1.1 genoemd dat de vorming en nazorg door plaatselijke groepen nog verder moet worden uitgewerkt.

In paragraaf 4.1.1.4 wordt als tweede doelstelling 'Vervolgtraject na een project voor deelnemers' genoemd.

Het door mij te ontwikkelen product beoogt jongeren te stimuleren om christelijke dienstbaarheid en zorg voor armen ook in Nederland vorm te geven. Het product kan ingezet worden als onderdeel van de nazorg aan plaatselijke groepen na een reis en als vervolgtraject voor oud-deelnemers van een reis.

In paragraaf 4.1.1.3. wordt het modulaire aanbod aan groepen die in eigen beheer een project willen ondernemen genoemd. Het te ontwikkelen product zou een onderdeel kunnen worden van het modulaire aanbod aan deze groepen in het kader van nazorg.

Door het toekomstige gebruik van het product kan World Servants tevens meer naamsbekendheid krijgen in de lokale kerken, waardoor er meer kans is op het aangaan van samenwerking met kerkelijke gemeentes (paragraaf 3.2), doen mogelijk meer deelnemers mee aan de reizen (paragraaf 4.1) en wordt de groei of continuïteit van plaatselijke groepen gestimuleerd (paragraaf 4.3.2).

Het ziet er naar uit dat ik dit afstudeerproject alleen ga doen. Al ruim voordat er officieel gestart werd met de voorbereidingen van het afstuderen, had ik al een idee voor mijn afstuderen en heb ik contact gezocht met World Servants. Aan het begin van het schooljaar heb ik een mede student (Margreet Feitsma) gevraagd of ze belangstelling had om mee te doen, omdat ik wist dat ze vorig jaar stage had gelopen bij World Servants. Zij gaf echter aan dat ze het beter vond 'om m'n vleugels iets breder uit te gaan slaan' en doet dus niet mee.

Ik heb mijn idee ook in de 'Ideeënlijst Afstudeerprojecten 2011-2012' gezet op het intranet van de CHE, maar daar zijn geen reacties op gekomen.

2. Probleem en doelstelling

Probleemstelling:

Welke behoefte hebben 'plaatselijke groepen' en kerken aan concrete handreikingen om na het project aan de slag te gaan met dienstbaarheid van jongeren in de kerk?

('Plaatselijke groepen' zijn groepen van (oud)deelnemers van een World Servants project uit één woonplaats, soms aangevuld met commissieleden / kerkelijke vrijwilligers die niet op reis gaan.)

Deelvragen:

- Welke begeleiding geeft World Servants aan 'plaatselijke groepen'? Welk effect heeft deze begeleiding?
- Hoe werkt World Servants nu samen met kerken in de begeleiding van 'plaatselijke groepen'?
- Waarom zijn de jongeren enthousiast als ze terug komen van een werkvakantie? Wat maakt hen enthousiast?
- Zetten jongeren zich, na terugkomst van een werkvakantie, nu ook meer in voor diaconale activiteiten in hun kerk? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Hebben 'plaatselijke groepen' en kerken behoefte aan praktische handreikingen? Zo ja, aan welk soort praktische handreikingen hebben ze behoefte?

- Waar moet World Servants rekening mee houden als ze concrete handreikingen wil doen aan 'plaatselijke groepen' en kerken? Wie zijn de betrokken partijen?
 - A. Vanuit perspectief jongeren
 - B. Vanuit perspectief lokale kerken
 - C. Vanuit perspectief landelijke diaconale consulenten
 - D. Hoe kan er optimaal worden samengewerkt?

Doelstelling:

World Servants heeft een concreet product om praktische handreikingen te kunnen doen aan 'plaatselijke groepen' en kerken, zodat zij jongeren die enthousiast terugkomen van een werkvakantie kunnen betrekken bij diaconaal werk in hun kerk.

Dit concrete product is onderbouwd door een stuk theorie (essay voor het vak Visie) dat ingaat op diaconale gemeenteopbouw, het enthousiasmeren en toerusten van de gemeenteleden om zich dienstbaar in te zetten in deze wereld.

Voorwaarden:

World Servants wil rekening houden met alle betrokkenen (World Servants zelf, deelnemers, lokale kerken, landelijke kerken/diaconale bureaus)

De 'core business' van World Servants is het organiseren van werkvakanties in het buitenland, de focus ligt op deze 3 weken. Daarom moet er in de uitwerking van het product rekening worden gehouden met de mogelijkheden van World Servants.

3. Projectresultaten

In juli 2012 heb ik een concreet product ontwikkeld waarmee 'plaatselijke groepen' van World Servants en kerken de projectervaring van de deelnemers diaconaal vruchtbaar kunnen maken in hun kerk.

Het product is gericht op 'plaatselijke groepen' (5-8 personen), maar zal ook individueel bruikbaar zijn en richt zich op jongeren van 16 – 24 jaar.

Het product is onderbouwd door een theoretisch gedeelte dat ingaat op het belang van diaconale gemeenteopbouw.

4. Activiteiten

Literatuuronderzoek

Online digitale enquêtes naar ongeveer 100 oud deelnemers van World Servants

Interviewen van 4 of 5 vertegenwoordigers van 'plaatselijke groepen'

Interviewen van enkele kerkenraadsleden / jeugdwerkers van kerken waar in het verleden een groep met een World Servants project is mee geweest.

Telefonische interviews met diaconale consulenten

Onderzoek naar de mogelijkheid om aan te sluiten bij of samen te werken met andere organisaties/programma's zoals: Micha Nederland, Time to Turn, Tear, etc.

5. Tijd

Februari 2012:	Start literatuur onderzoek
April 2012:	Digitale enquêtes naar oud-deelnemers
	Interviewen van plaatselijke groepen en lokale kerkenraadsleden / jeugdwerkers
	Telefonische interviews diaconaal consulenten
Mei 2012:	Start ontwikkeling product
Juni 2012:	Voorlaatste versie naar opdrachtgever en afstudeercoach
Augustus 2012:	Eindgesprek

6. Geld / uren

World Servants biedt een onkostenvergoeding, details zijn afgesproken met Kees Stam.

Hij is coördinator werving & communicatie bij World Servants en zal mij begeleiden. Dit zal deels per mail, telefoon en Skype gebeuren en waar nodig zal ik voor overleg naar het kantoor van World Servants in Wolvega gaan.

7. Kwaliteit

Het afstudeerproduct sluit aan bij de actuele beleidsthema's van World Servants. Het biedt een adequate oplossing voor het vraagstuk in de praktijk en doet realistische aanbevelingen.

Het bevat een verantwoorde theologische onderbouwing en de gekozen oplossing wordt voldoende onderbouwd.

Het definitieve product is zo opgebouwd dat het draagvlak heeft bij alle belangrijke betrokkenen (jongeren, lokale kerken en landelijke kerken).

Het wordt bovendien aantrekkelijk vorm gegeven en kan zonder (tekstuele) aanpassingen uitgegeven kan worden in de huisstijl van World Servants.

8. Communicatie

Bij iedere nieuwe fase van het afstudeerproject zoek ik contact met Kees om resultaten van het voorgaande deel te bespreken en vervolgens te brainstormen over het vervolg.

9. Organisatie

Kees Stam is werkzaam bij World Servants als coördinator werving & communicatie. In zijn functie heeft hij al regelmatig contact met kerken die met een groep deelnemen aan een World Servants project. Hij heeft onder andere de opleiding Kerkelijk Werk in Zwolle gedaan.

Kees zal mij begeleiden bij dit afstudeerproject en zal zo nodig overleg voeren met andere betrokkenen binnen World Servants.

Ik onderhoud voornamelijk via de mail en telefoon contact met Kees over de voortgang van dit project.

Bijlage 2

Enquête resultaten

1. Ik ben een

man		42 (40 %)
vrouw		63 (60 %)
n = 105 # 105		

2. Ik ben

16 jaar		3 (2.8 %)
17 jaar		6 (5.61 %)
18 jaar		17 (15.89 %)
19 jaar		18 (16.82 %)
20 jaar		20 (18.69 %)
21 jaar		12 (11.21 %)
22 jaar		13 (12.15 %)
23 jaar		7 (6.54 %)
24 jaar		11 (10.28 %)
25 jaar		0 (0 %)
n = 107 # 107		

3. Ben je lid van een kerk / christelijke gemeente?

Ja		91 (84.26 %)
Nee		17 (15.74 %)
n = 108 # 108		

4. Zo ja, van welke kerk / gemeente?

Pinkstergemeente		0 (0 %)
(Vol) Evangelische gemeente		4 (4.35 %)
Baptistengemeente		6 (6.52 %)
Kerk van de Nazarener		0 (0 %)
Zevendedag Adventist		0 (0 %)
Vergadering van gelovigen		0 (0 %)
Nederlands gereformeerd		6 (6.52 %)
Christelijk gereformeerd		4 (4.35 %)
Gereformeerd vrijgemaakt		4 (4.35 %)
PKN		59 (64.13 %)
Hersteld Hervormd		1 (1.09 %)
Gereformeerde Gemeente		3 (3.26 %)
Rooms Katholiek		2 (2.17 %)
Anders, nl		3 (3.26 %)
n = 92 # 92		

6. Wanneer ben je mee geweest met World Servants?

2010		48 (45.71 %)
2011		41 (39.05 %)
ander jaar, nl:		16 (15.24 %)
		n = 105 # 105

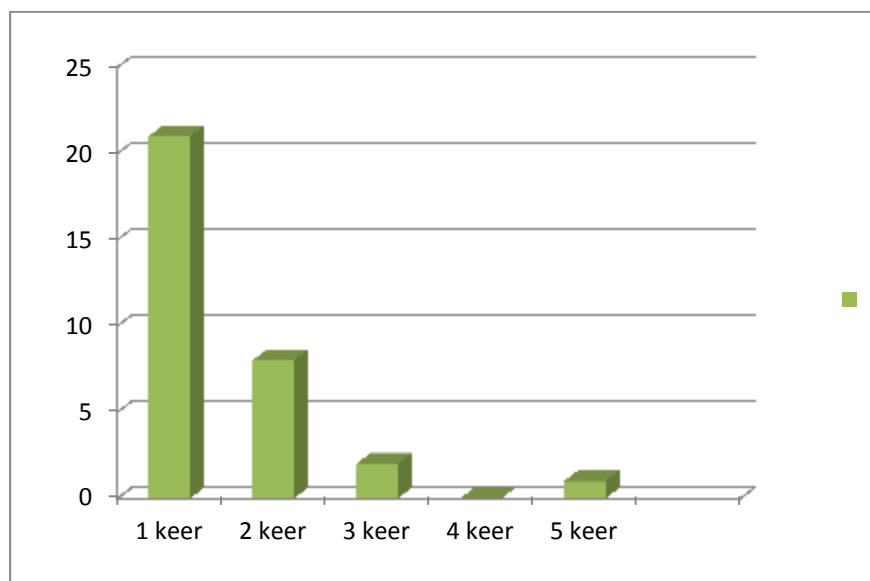
7. Ben je individueel mee geweest met een World Servants project?

Ja		16 (14.95 %)
Nee		91 (85.05 %)
		n = 107 # 107

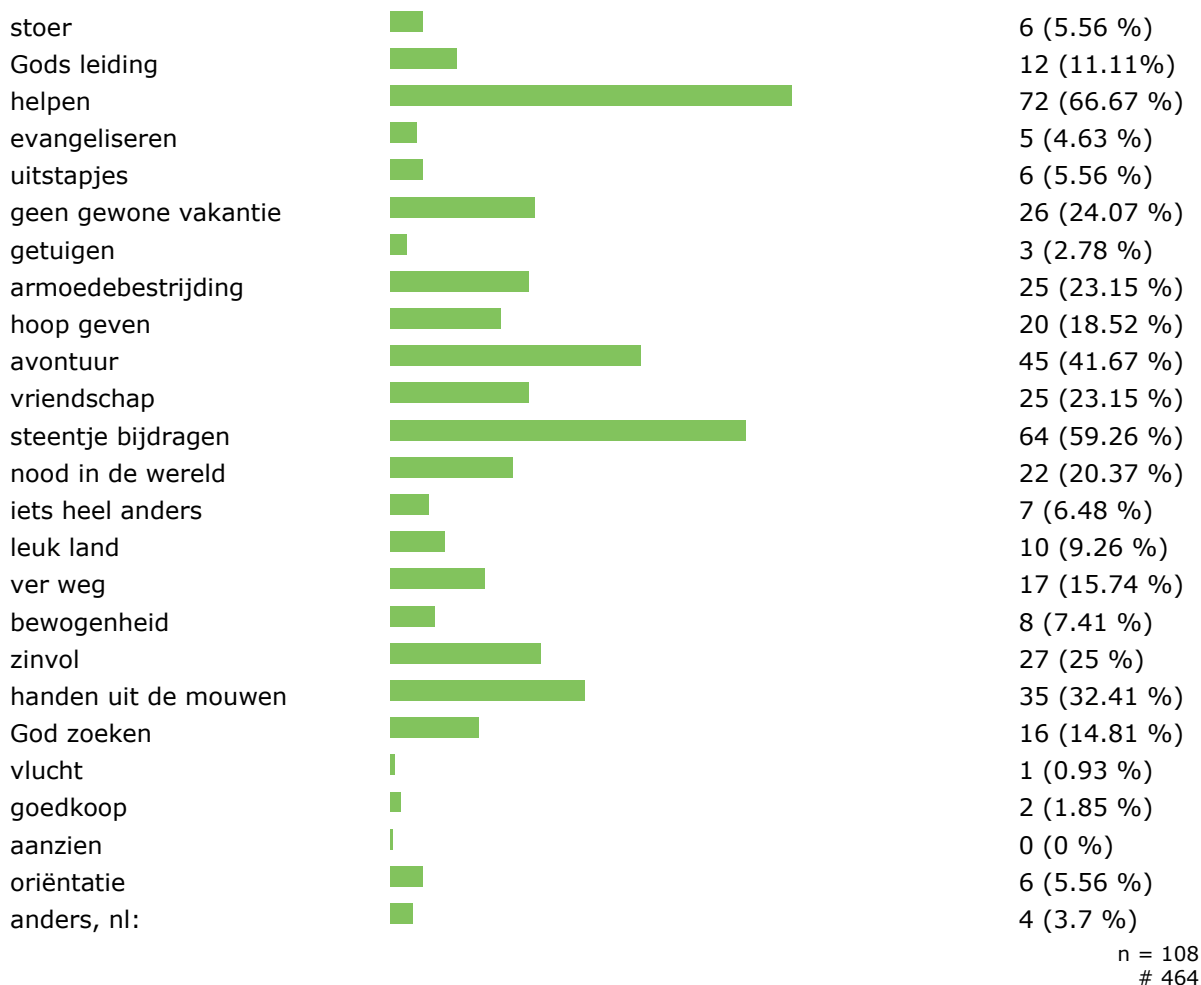
8. Was dat je eerste werkvakantie in het buitenland?

Ja		77 (71.3 %)
Nee		31 (28.7 %)
		n = 108 # 108

9. Zo nee, hoe vaak ben je daarvoor al weggeweest voor een werkvakantie?

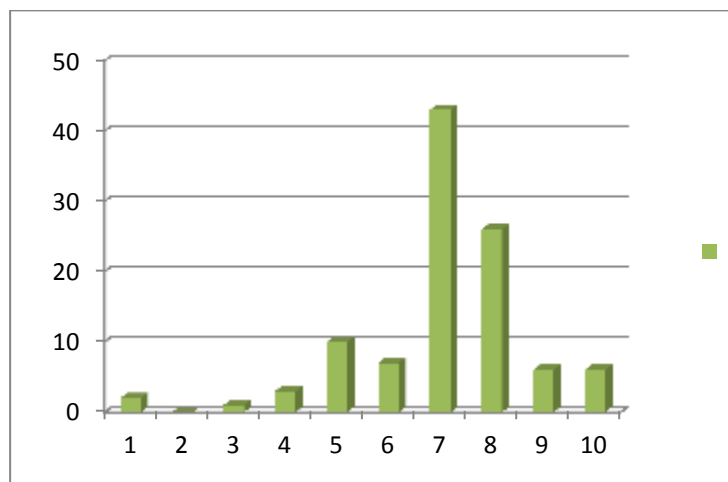

10. Wat bewoog je om mee te gaan met een werkvakantie? Kies minimaal twee en maximaal vier woorden die volgens jou het best je motieven verwoorden:

11. Na afloop van de werkvakantie ben ik goed opgevangen door World Servants

Geef een cijfer tussen de 1 en de 10 voor de stelling hierboven. Een 1 betekent 'absoluut niet waar', een 10 betekent 'helemaal waar'. Licht je cijfer eventueel toe.

12. We gebruikten het 'Goede Bekomst' programma van World Servants in de plaatselijke groep of jeugdgroep

Ja		6 (5.66 %)
Nee		100 (94.34 %)
		n = 106 # 106

13. Ben je op het World Servants Festival / Change Maker Festival in september ?

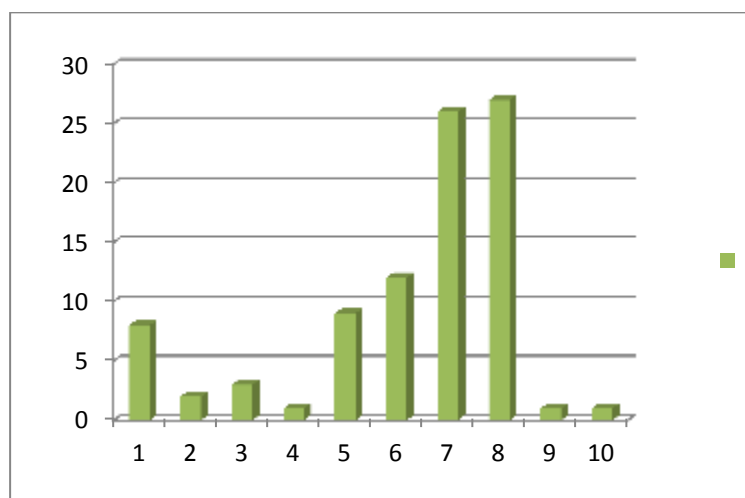
Ja		69 (64.49 %)
Nee		38 (35.51 %)
		n = 107 # 107

14. Zo ja, waarom ben je naar het festival gegaan?

interessant programma		9 (13.04 %)
ik wil graag een 'ChangeMaker' worden		4 (5.8 %)
weerzien met de hele groep		64 (92.75 %)
ervaringen met anderen uitwisselen		15 (21.74 %)
gezelligheid		49 (71.01 %)
ontdekken hoe ik mijn vaardigheden ook hier in Nederland kan inzetten		1 (1.45 %)
foto's kijken en uitwisselen		8 (11.59 %)
anders, nl:		3 (4.35 %)
		n = 69 # 153

15. 'Na afloop van de werkvakantie ben ik goed opgevangen door mijn kerk.'

Geef een cijfer tussen de 1 en de 10 voor de stelling hierboven. Een 1 betekent 'absoluut niet waar', een 10 betekent 'helemaal waar'. Licht je cijfer eventueel toe.

16. De volgende vragen gaan over de MANIER waarop je bent opgevangen in je eigen kerk na je reis.

'Ik kon mijn verhaal doen bij verschillende gemeenteleden.'

Ja		88 (84.62 %)
Nee		16 (15.38 %)
		n = 104 # 104

17. Ik heb een presentatie gehouden over de reis tijdens of na afloop van een dienst

Ja		75 (72.12 %)
Nee		29 (27.88 %)
		n = 104 # 104

18. Een lid van de kerkenraad / oudstenraad heeft namens de raad gevraagd naar mijn reiservaringen.

Ja		41 (39.81 %)
Nee		62 (60.19 %)
		n = 103 # 103

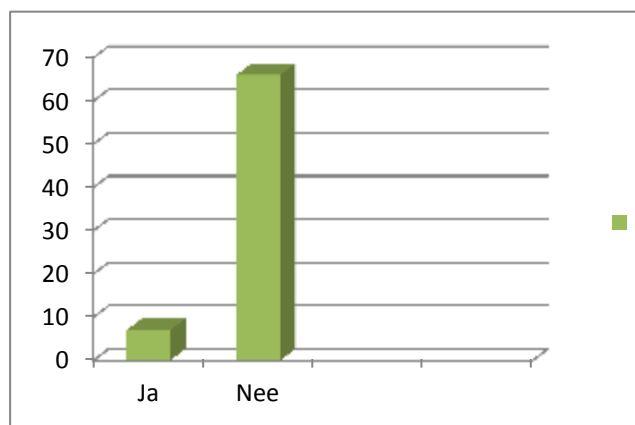
19. Ik heb de jeugdgroep / jeugdvereniging van mijn kerk verteld over mijn reiservaringen.

Ja		55 (52.88 %)
Nee		49 (47.12 %)
		n = 104 # 104

20. Ik heb een stukje geschreven over mijn reiservaringen in het kerkblad / nieuwsblad van de kerk.

Ja		48 (46.15 %)
Nee		56 (53.85 %)
		n = 104 # 104

21. Ik ben benaderd om een taak in de kerk op me te nemen die te maken heeft met zending, ontwikkelingssamenwerking, christelijke hulpverlening of diaconaat.

22. Ik heb in mijn kerk op een andere manier mijn reiservaringen gedeeld, namelijk:

Terugkomdienst georganiseerd: 2 keer
 Etentje met diapresentatie: 1 keer

23. Wat heb je geleerd door het meegaan naar een World Servants project?

Kies minimaal één en maximaal drie omschrijving(en).

de mensen daar zijn niet zielig		14 (12.96 %)
ik kan echt iets bijdragen		43 (39.81 %)
de ontmoeting met de ander was verrijkend		52 (48.15 %)
ik heb vaardigheden ontdekt waarvan ik niet wist dat ik ze had		16 (14.81 %)
ik begrijp de oorzaken van armoede beter		12 (11.11 %)
mijn relatie met God is door dit werk verdiept of versterkt		35 (32.41 %)
ik ben anders gaan denken over de rol van mijn kerk in zending		2 (1.85 %)
ik ben anders gaan denken over ontwikkelingswerk en hulpverlening		44 (40.74 %)
ik ben aan het denken gezet over de manier waarop ik met anderen om ga		27 (25 %)
mensen in nood beschikken over meer kracht en mogelijkheden dan ik dacht		21 (19.44 %)
ik vind het nu meer vanzelfsprekend om zorg te dragen voor anderen met de mogelijkheden die ik heb		19 (17.59 %)
ik heb ontdekt hoe ik door mijn leefstijl kan bijdragen aan betere levensomstandigheden in ontwikkelingslanden		16 (14.81 %)
Niks		0 (0 %)
anders, nl:		6 (5.56 %)

n = 108
 # 307

24. Heeft je reis gevolgen gehad voor de manier waarop je nu in het leven staat?

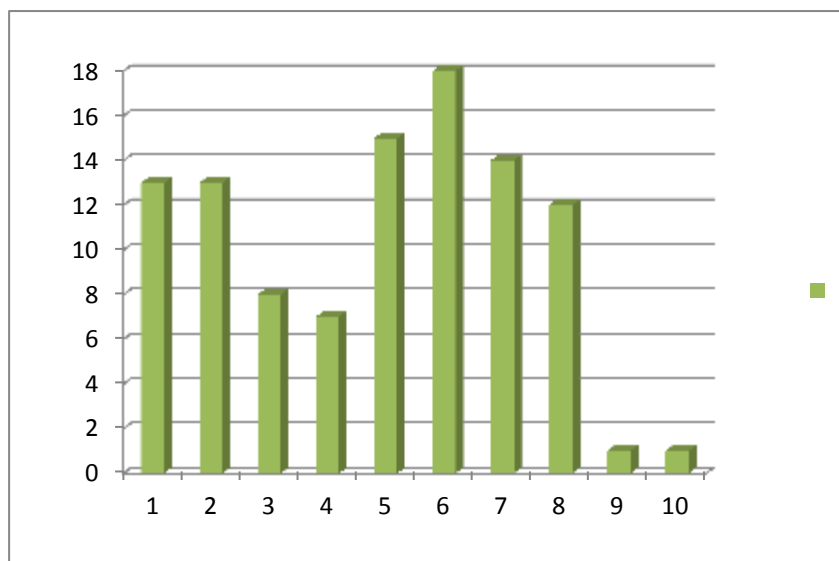
Ja		94 (87.04 %)
Nee		14 (12.96 %)
		n = 108 # 108

25. Zo ja, welke gevolgen? Kies maximaal drie antwoorden.

het heeft mijn studiekeuze beïnvloed		8 (8.51 %)
ik oriënteer me op zending		4 (4.26 %)
ik oriënteer me op ontwikkelingssamenwerking		16 (17.02 %)
ik onderhoud contact met mensen op het project / in het projectland		19 (20.21 %)
ik lees meer in de Bijbel		10 (10.64 %)
ik ben een ChangeMaker geworden		3 (3.19 %)
ik koop meer fair trade artikelen		10 (10.64 %)
ik heb een kind financieel geadopteerd		6 (6.38 %)
ik ben gaan evangeliseren		0 (0 %)
ik zet me in voor duurzaam leven		9 (9.57 %)
ik bid meer		7 (7.45 %)
ik ben mensen in mijn omgeving gaan helpen		11 (11.7 %)
ik ben (meer) actief in de kerk geworden		14 (14.89 %)
ik geef meer giften aan goede doelen		7 (7.45 %)
ik vertrouw meer op God		16 (17.02 %)
ik ondersteun een zendeling / ontwikkelingswerker		6 (6.38 %)
ik ben meer dankbaar voor wat ik allemaal heb		66 (70.21 %)
ik ben anders gaan denken over mensen uit andere culturen		35 (37.23 %)
anders, nl:		8 (8.51 %)

n = 94
255

26. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoeveel behoefte je hebt aan handreikingen of ideeën hoe jij in Nederland aan de gang kunt gaan met wat je geleerd hebt door het World Servants project.

27. Als je in Nederland ergens actief in zou willen worden, wat spreekt je dan het meeste aan?

ouderen helpen, een wandeling maken of spelletjes met hen doen	22 (21.78 %)
iemand helpen met de administratie, formulieren invullen enz.	16 (15.84 %)
praktische klussen, bv. een tuin snoeien, een muur schilderen enz.	31 (30.69 %)
op bezoek gaan bij iemand uit een andere cultuur, bv. een vluchteling	35 (34.65 %)
evangeliseren op straat of bij een evenement	2 (1.98 %)
vrijwilliger worden bij de tweedehands winkel	8 (7.92 %)
helpen bij een gehandicaptenclub	22 (21.78 %)
rommel opruimen in de natuur	5 (4.95 %)
een cursus volgen om meer te leren over diaconaat, bv de Micha cursus	6 (5.94 %)
een sponsoractie organiseren, bv Nacht zonder Dak	19 (18.81 %)
anders, nl:	5 (4.95 %)

n = 101
171

28. Zo'n activiteit zou ik het liefst doen:

eenmalig		30 (29.13 %)
één keer per maand		53 (51.46 %)
één keer per twee weken		22 (21.36 %)
één keer per week		8 (7.77 %)
		n = 103 # 113

Legenda:

n = aantal respondenten dat de vraag heeft gezien

= aantal ontvangen antwoorden

Bijlage 3

Interviewvragen

Plaatselijke groep of kerk:

Naam:

Functie:

1. Hoe bent u betrokken geraakt bij de World Servants groep?
2. Hoe bent u betrokken geweest bij de voorbereidingen voor de reis?
3. Hoe is de plaatselijke kerk betrokken bij de (deelnemers van) de werkvakanties van World Servants?
4. Hoe kijkt u naar de rol die Worlds Servants speelt in de begeleiding van jongeren, plaatselijke groepen en kerk?
5. Welke gevolgen heeft een werkvakantie voor deelnemers, denkt u? Wat denkt u dat de jongeren geleerd hebben?
6. Welk gevolgen *zou* u graag willen zien?
7. Welke visie heeft de kerk op jongeren en diaconaat (jeugddiaconaat)?
8. Op welke manier is de kerk op dit moment actief op het gebied van diaconaat? Zijn / worden jongeren daar actief bij betrokken?
9. Waar moet volgens u het *initiatief* liggen om dienstbaarheid van jongeren na een werkvakantie te stimuleren, bij World Servants, bij de plaatselijke groep, bij de plaatselijke kerk of bij de landelijke kerk ? Waarom?
10. Zouden deelnemers van World Servants projecten een rol kunnen spelen in de bewustwording van / visievorming op diaconaat binnen de kerk? Zo ja , hoe?
11. Als World Servants praktische handleidingen zou geven voor deelnemers aan haar projecten om in de gemeente aan de slag te gaan met dienstbaarheid, zou u dat ondersteunen / daar gebruik van maken?
12. Welke mogelijkheden zijn er in uw kerk om deelnemers na hun project in te schakelen? Aan welke praktische handleidingen is er behoefte?

